

Årsberetning for 2003

Overblik over instituttets aktiviteter

Livskvalitet i et udvidet Europa: levevilkår

Arbejde for at leve i det nye Europa: arbejdsvilkår

Nøgleordet er kvalitet: arbejdsmarkedsforbindelser

*Foregribe fremtiden: Det Europæiske
Overvågningscenter for Forandringer*

Tværgående temaer

Eksperimentelle aktiviteter

En integreret model: information og kommunikation

Bemærk: Bilagene til årsberetningen 2003 (kun på engelsk) kan findes separat på Institutet's websted på <http://www.eurofound.eu.int/publications/General.htm>.

Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene er et uafhængigt EU-organ, som er oprettet for at bistå med formuleringen af den fremtidige politik for social- og arbejdsrelaterede anliggender. Der kan indhentes yderligere oplysninger på instituttets websted på adr.: www.eurofound.eu.int

© Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene, 2004

Ansøgninger om oversættelses- eller reproduktionsrettigheder bedes rettet til direktøren, European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, Wyattville Road, Loughlinstown, Dublin 18, Irland.

I henhold til forordningen (EØF nr. 1365/75) om oprettelse af instituttet skal direktøren udarbejde en beretning om instituttets virksomhed og forelægge den for bestyrelsen. Årsberetningen for 2002 forelægges hermed bestyrelsen med henblik på vedtagelse (artikel 13, stk.1).

Efter at beretningen er vedtaget, fremsendes den til fællesskabsinstitutionerne og til Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (artikel 13, stk. 2).

Overblik over instituttets aktiviteter

Instituttets direktør Raymond-Pierre Bodins alt for tidlige død den 4. juli 2003 var en stor sorg for instituttets personale og for hans kollegaer. På det personlige plan ramte hans død alle, som kendte ham og arbejdede sammen med ham. På det faglige plan vil hans dynamik og engagement i indsatsen for at ændre Europas sociale profil blive savnet. Til minde om Raymond-Pierre Bodins liv og bidrag til instituttet i hans tre år som direktør blev det besluttet at tilegne den nyistandsatte konferencesal hans minde. Ceremonien fandt sted i oktober under overværelse af Raymond-Pierre Bodins hustru, bestyrelsesmedlemmer, observatører, personale, medlemmer af det diplomatiske korps og andre indbudte gæster.

2003 var imidlertid også præget af intense aktiviteter og forberedelser i instituttet. Integreringen af de nye medlemsstater i instituttets hovedaktiviteter blev fremskyndet, og hovedvægten blev lagt på overvågningsværktøjer og forskningsnetværk. At instituttet spiller en vigtig overvågningsrolle, blev bekræftet med indførelsen af nye forskningsværktøjer på forskellige områder som f.eks. levevilkår.

Samtidig medførte instituttets gennemførelse af Kommissionens nye EU-finansforordninger en bedre projektstyring og budgetkontrol på samtlige instituttets indsatsområder. Den forbedrede procedure er et solidt grundlag for det fremtidige arbejde og danner ramme om de igangværende forberedelser til det næste fireårige arbejdsprogram for perioden 2005-2008.

Forberedelserne til dette arbejdsprogram blev ligeledes intensiveret i 2003. F.eks. arrangerede instituttet et brainstorming-seminar i Ljubljana, Slovenien, med henblik på dels at bidrage til programmet for 2005-2008, dels at forberede det næste Forum, der skal finde sted i 2004. Socialpolitiske aktører på højt niveau, herunder repræsentanter for de tiltrædende lande, deltog i de to dage lange drøftelser. Rapporten, der beskriver de rejste spørgsmål og sammenfatter drøftelserne, vil udgøre et væsentligt input til det første fireårige arbejdsprogram efter udvidelsen.

Intensivering af forberedelserne til udvidelsen

Integreringen af de kommende nye EU-medlemsstater i instituttets arbejdsprogram fortsatte i 2003. Der blev gjort en særlig indsats for at integrere de ti tiltrædende lande i instituttets overvågningsssystem og forskningsnetværk og sikre landenes deltagelse i instituttets konferencer og arrangementer. Trepartsobservatørerne fra de nye medlemsstater spillede i 2003 en aktiv rolle i instituttets bestyrelsesarbejde.

Instituttets »flagskib«: undersøgelsen af arbejdsvilkårene, er blevet udvidet til at omfatte de 13 tiltrædende lande og kandidatlande. Et af resultaterne heraf er rapporten *Working conditions in the acceding and candidate countries* (arbejdsvilkår i de tiltrædende lande og kandidatlandene), som blev offentliggjort i oktober. Rapporten giver en første værdifuld oversigt over arbejdsmiljøet i disse lande umiddelbart før udvidelsen og er en enestående kilde til oplysninger om landenes arbejdsvilkår. Et andet projekt fokuserede på den rolle, dialogen mellem arbejdsmarkedets parter spiller i forberedelserne til optagelsen af de ti tiltrædende lande i Den Økonomiske og Monetære Union. Projektet kulminerede med rapporten *Social dialogue and EMU in the acceding countries* (dialogen mellem arbejdsmarkedets parter og ØMU i de tiltrædende lande), der ligeledes blev offentliggjort i oktober. Anden fase af dette projekt blev påbegyndt i 2003 og tager sigte på at vise de ti nye kandidatlande, hvorledes der kan opnås harmoniske arbejdsmarkedsforbindelser og løses konflikter gennem en dialog mellem arbejdsmarkedets parter og regeringerne. I 2004 vil der blive offentliggjort en fuldstændig rapport om dette emne omfattende de ti nye medlemsstater.

Konferencen i maj 2003 »Better work and life: Towards an inclusive and competitive enlarged Union« (bedre liv og arbejde: på vej mod et socialt integreret og konkurrencedygtigt udvidet EU) havde til formål at

undersøge kvalitetsaspekterne af arbejdet og livet i et udvidet Europa. Medarrangør af konferencen, som fandt sted under det græske EU-formandskab, var det græske Ministerium for Beskæftigelse og Sociale Anliggender. I konferencen deltog højtstående aktører (ministre, embedsmænd, repræsentanter for arbejdsmarkedets parter og internationale organisationer mv.), og resultaterne af konferencen var udgangspunkt for drøftelserne på det efterfølgende ministermøde om de samme emner.

Bidrag til Europas socialpolitiske dagsorden

Instituttet fortsatte bestræbelserne på at give arbejdsmarkedets parter og regeringerne den viden, de data og de analyser, der er nødvendige for at opnå de på Lissabon-topmødet formulerede mål, nemlig at gøre Europa til »den mest konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi i verden inden 2010«. I 2003 fandt instituttets analyser og henstillinger vej til forskellige EU-meddelelser, -beslutninger og -udtalelser om europæiske samarbejdsudvalg, økonomisk medbestemmelse, indvandring og beskæftigelse samt industrielle forandringer udarbejdet af Europa-Kommissionen, Europa-Parlamentet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg.

På et tidspunkt, hvor den offentlige debat i mange EU-medlemsstater var fokuseret på muligheden af gennem lovgivning at begrænse vold og mobning på arbejdspladsen, offentliggjorde instituttet ligeledes rapporten *Preventing violence and harassment in the workplace* (forebyggelse af vold og mobning på arbejdspladsen), som nøje gennemgår den aktuelle situation og de aktuelle tendenser og giver nøjagtige oplysninger om problemets omfang og omkostningerne i den forbindelse.

Instituttets rapport *Illness, disability and social inclusion* (sygdom, invaliditet og social integration) bidrog på samme måde til den løbende debat i Europa om udviklingen af politikker og tjenester, der kan fremme den sociale integration af personer med kroniske lidelser (fysiske eller psykiske) eller handicap. I rapporten fremhæves det, at der fortsat består fysiske, lovgivningsmæssige og administrative hindringer for disse grupper, og at segregeringen ofte begynder på et tidligt tidspunkt, når børn presses ind i parallelle uddannelsesnetværk eller på anden måde udelukkes fra det almindelige samfund. Rapportens anbefalinger, som fokuserede på nødvendigheden af at fremme dialogen med arbejdsmarkedets parter om planlægningen på lokalt plan i samarbejde med grupper af handicappede, blev drøftet under det italienske EU-formandskab i sidste halvår 2003.

Styrkelse af overvågningsværktøjer og -aktiviteter

I 2003 var arbejdet på alle instituttets fire kerneforskningsområder især fokuseret på overvågningsværktøjer og -aktiviteter. Som et led i bestræbelserne for at afslutte forberedelserne til udvidelsen blev alle overvågningsværktøjer udvidet til at omfatte de nye medlemsstater. Den første undersøgelse af europæernes livskvalitet (*Quality of life in Europe*) blev gennemført på grundlag af interviews i alle 28 nuværende og tiltrædende EU-medlemsstater samt kandidatlande. Også Det Europæiske Observationsorgan for Forbindelserne på Arbejdsmarkedet (EIRO) udvidede sin nyhedsdækning og sine analyser af udviklingen af arbejdsmarkedsforbindelserne til at omfatte de fleste af de nye EU-medlemsstater og kandidatlande. *ERM* (*European Restructuring Monitor*), som er Det Europæiske Overvågningscenter for Forandringer (EMCC's) overvågningsinstrument, bidrog ligeledes med oplysninger om omstruktureringstendenser og nedlæggelse af arbejdspladser i alle erhvervssektorer i Europa. Det Europæiske Observationsorgan for Arbejdsvilkår (EWCO) påbegyndte sit arbejde i sidste halvår 2003 og leverer regelmæssigt opdaterede nyheder fra et netværk af nationale korrespondenter om emner, der strækker sig fra jobautonomi til arbejdstempo og fleksibel beskæftigelse. Som reaktion på udviklingen i mange EU-medlemsstater med hensyn til kortere

arbejdstid og mere fleksible arbejdstider afsluttede instituttet endelig forberedelserne til en virksomhedsundersøgelse om tidsanvendelse, der forventes gennemført i 2004.

Styrkelse af kommunikationskanalerne

Instituttets fortsatte bestræbelser for som led i det nuværende fireårige arbejdsprogram at forbedre adgangen til instituttets forskning, data og analyser ved hjælp af de meste egnede kommunikationskanaler for de specifikke målgrupper er blevet fremmet væsentligt ved indførelsen af specifikke kommunikationsnetværk. Kontakterne med de europæiske institutioner er blevet væsentligt forbedret takket være forbindelseskantoret i Bruxelles, som bl.a. har samlet EU's politiske beslutningstagere, arbejdsmarkedsparter, virksomheder, civilsamfund samt eksperter til offentlige høringer i Europa-Parlamentet og møder med Det Økonomiske og Sociale Udvalg. Netværket af nationale forbindelsescentre har muliggjort en bedre målretning af indsatsen til rette tid og på rette sted, især på nationalt plan. Disse netværk har spillet en væsentlig rolle, idet de har hjulpet instituttet med at fremlægge sine forskningsresultater og med finpudsningen og »timingen« af budskaberne.

Formidling af instituttets budskaber

I 2003 behandlede to brede informations- og kommunikationstemaer, som gjorde det muligt at sende mere sammenhængende budskaber til instituttets målpublikum. Over halvdelen af alle informations- og kommunikationsaktiviteter var i første halvår 2003 omfattet af temaet »mangfoldighed som en mulighed for Europa«, mens hovedtemaet i andet halvår var udvidelsen.

På baggrund af konferencers, seminarers og workshopers voksende betydning som kommunikationsmedier har instituttet udviklet værktøjer og metoder til brug for organiseringen af konferencer, som fremmer den aktive deltagelse og optimerer forskellige former for debat.

Instituttets vigtigste informations- og formidlingsværktøj er fortsat internettet, hvilket bekræftes af den fortsatte stigning i antallet af besøg på såvel *Eurofound's* som *EIROOnline's* websteder. Antallet af brugere af EMCC-webstedet voksede jævnt i årets løb. Instituttet iværksatte en ny strategi for sin tilstedeværelse på internettet, som er baseret på resultaterne af en række evalueringer og af en omfattende undersøgelse af webbrugere, som viste, hvilke opbygnings- og indholdsmæssige forandringer der ville være nødvendige for at udvikle denne væsentlige kommunikationskanal.

Antallet af besøg til instituttet forblev konstant - i alt 66 besøg blev arrangeret sammenlignet med 68 i 2002 - men den tid, personalet brugte på at arrangere besøgene, steg fra 253 til 273 timer, hvilket afspejler de mere intensive og skræddersyede besøgsprogrammer.

Forbedring af den interne effektivitet

Der blev indført et nyt sæt finansforordninger, som giver instituttet større finansielt ansvar. Dette skete på et tidspunkt, hvor det takket være bedre projektovervågnings- og projektgennemførelsesprocedurer lykkedes at bruge hele (99,9%) budgettet for 2003. Drøftelser om indførelse af en ny personalevedtægt, der er mere i overensstemmelse med personalevedtægterne i andre EU-organer, blev indledt. De fremtidige ledelsesformer i instituttet vil som følge af deltagelsen af trepartsrepræsentanter fra de nye medlemsstater blive ændret. Bestyrelsen har udarbejdet et forslag herom i samarbejde med de to øvrige trepartsorganer, nemlig Det Europæiske Erhvervsuddannelsesinstitut i Thessaloniki og Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur i Bilbao.

Livskvalitet i et udvidet Europa: levevilkår

Hvad angår levevilkår var arbejdet i 2003 koncentreret om livskvaliteten i Europa. Institutet iværksatte sin første undersøgelse om livskvaliteten i 28 lande i maj. Der blev gennemført ca. 26 000 personlige interviews omfattende emner som f.eks. boligsituation og levevilkår, sundhed og sundhedstjenester, uddannelse, beskæftigelse og arbejdsvilkår, familiemæssige og sociale netværk, tidsanvendelse, socialkapital og offentlige tjenester samt økonomiske ressourcer.

Endvidere iværksatte instituttet sammen med Europa-Kommissionens GD for Beskæftigelse en analyse og sammenligning af Eurobarometer-data om levevilkår og livskvalitet i EU og de 13 tiltrædende lande og kandidatlande. I marts 2004 vil der blive offentliggjort en række rapporter herom. Der blev tillige udviklet en offentligt tilgængelig database med statistiske indikatorer for sammenlignelige EU-datakilder, som for tiden opdateres, således at den også kommer til at indeholde tilgængelige data fra de nye medlemsstater. Efter planerne skal denne onlinedatabase lanceres i midten af 2004.

Som et bidrag til det europæiske handicapår arrangerede instituttet sammen med det italienske formandskab en konference med titlen »Illness and inclusion: retaining the link to work« (sygdom og integration: om ikke at miste forbindelsen til arbejdsmarkedet), hvor instituttet fremlagde sin rapport *Illness, disability and social inclusion* (sygdom, invaliditet og social integration). I konferencen deltog politiske beslutningstagere, arbejdsmarkedsparter samt ngo'er fra hele Europa.

I 2003 fremlagde instituttet rapporten *A new organisation of time over working life* (en ny tidstilrettelæggelse gennem hele arbejdslivet) som et originalt bidrag til debatten om tidspolitik og livskvalitet. I rapporten skitseres de måder, hvorpå tiden tilrettelægges arbejdslivet igennem, og der drages paralleller til den nuværende udvikling i medlemsstaterne.

Overvågningsaktiviteter og højdepunkter i 2003

Instituttets initiativ til overvågning af og rapportering om levevilkår og livskvalitet i Europa omfatter tre hovedaktiviteter:

- Bredt anlagt interviewundersøgelse omfattende 28 lande
- Udvikling af en onlinedatabase med data fra eksisterende kilder og med mulighed for dataanalyse
- Analyse af Eurobarometers oplysninger om »den sociale situation« indsamlet i EU samt de tiltrædende lande og kandidatlandene.

Undersøgelse af livskvaliteten

Den 12. maj påbegyndtes en undersøgelse af livskvaliteten i Europa omfattende 28 lande. Der blev gennemført ca. 26 000 interviews i EU og i de tiltrædende lande og kandidatlandene for at skaffe viden om levevilkår og livskvalitet.

I 2004 vil instituttet offentliggøre de vigtigste resultater af undersøgelsen fordelt på lande, befolkningsgrupper, beskæftigelse og indkomstgrupper. Denne oversigt vil blive efterfulgt af en række analytiske rapporter om forskellige aspekter af livskvaliteten i Europa som f.eks. beskæftigelse og levestandard, husstande og familie, pleje og nærhed, boligsituation, lokalt miljø og offentlige tjenester samt generel tilfredshed med livet.

Database over statistiske indikatorer

Den offentligt tilgængelige database over statistiske indikatorer udviklet på grundlag af sammenlignelige EU-datakilder blev opdateret og er ved at blive udvidet til også at omfatte data fra de tiltrædende lande og kandidatlandene. Basen indeholder data, som dækker 12 områder, herunder økonomiske ressourcer, viden og uddannelse, husstande og familieliv, sundhed og adgang til sundhedspleje, beskæftigelse og arbejdsvilkår, boligsituation og levevilkår, sociale relationer, medbestemmelse og integration, transport, lokalt miljø og lokale faciliteter, fritid og fritidsaktiviteter, offentlig sikkerhed og kriminalitet, kultur, social kvalitet og generel tilfredshed med livet. For hvert område blev der udvalgt 10-20 indikatorer ud fra vigtigheden og tilgængeligheden af sammenlignelige data. Databasen, som vil blive opdateret hvert andet år, er ved at blive forbedret for at muliggøre onlineanalyser.

Instituttets overvågningsstrategi indebærer såvel beskrivende som analytisk overvågning. Det er derfor nødvendigt med ret detaljerede analyser, hvis man skal forstå forbindelserne mellem de forskellige områder, og hvorfor indikatorerne efterhånden ændrer sig. Som et supplement til databasen blev der omkring midten af 2003 offentliggjort en *Illustrative report on quality of life in Europe* (beskrivende rapport om livskvaliteten i Europa), som beskriver enkelthederne i begge former for overvågning.

Analyse af Eurobarometers data

Sideløbende med ovennævnte arbejde gennemførte instituttet en grundig analyse af Eurobarometerundersøgelsen i de tiltrædende lande og kandidatlandene, hvis resultater blev sammenlignet med resultaterne af Eurobarometers seneste standardundersøgelser i EU15. Der blev udarbejdet syv analytiske rapporter, som vil blive offentliggjort i marts 2004, og som dækker følgende emner: tilfredshed med livet, social udstødelse, indkomst og afsavn, arbejde og livskvalitet, sundhed og plejetjenester, familie og fertilitet samt migrationstendenser. I samarbejde med Kommissionen vil instituttet ligeledes udarbejde en samlet rapport med et resumé. I oktober fremlagde instituttet et dokument baseret på en af instituttets kommende rapporter, »Migration trends in an enlarged Europe« (migrationstendenser i et udvidet Europa), på en konference afholdt af det italienske formandskab om »udvidelse og arbejdsmarkedsforbindelser« i Modena.

Ekspertnetværk

Netværket af livskvalitetseksperter fra de tiltrædende lande og kandidatlandene blev yderligere udbygget. Det andet møde, som fokuserede på resultaterne af Eurobarometers undersøgelse, blev afholdt i Warszawa den 5. juni 2003 med det polske Videnskabelige Akademi som vært. Levevilkårene i Polen var genstand for et særligt møde, som blev indledt af Dr. Marek Szepanski, viceminister for økonomiske og sociale anliggender. Det tredje netværksmøde blev afholdt i Vilnius, Litauen, den 26.-27. november 2003 i samarbejde med Europa-Kommissionens GD for Beskæftigelse og Sociale Anliggender.

Oversigt over forskningen

Tidstilrettelæggelse i de forskellige livsfaser

Ændringerne i de traditionelle kønsroller og arbejdsdelingen gør det nødvendigt at tage de konventionelle arbejdsmønstre op til overvejelse. Borgerne efterspørger stadig hyppigere nye arbejdstidsordninger, som gør det muligt for dem at få tid til andre prioriterede aktiviteter, mens arbejdsgiverne ønsker større fleksibilitet på arbejdspladsen. Instituttet forsker i, hvorledes disse skiftende krav kan opfyldes ved at omorganisere tidsanvendelsen i de forskellige livsfaser med særlig fokus på arbejdslivet.

Rapporten fra den første forskningsfase blev offentliggjort i midten af 2003. Den skitserer nye måder at tilrettelægge tiden på i arbejdslivets forskellige faser og kæder dette sammen med foranstaltninger til

forbedring af livskvaliteten. I rapporten gennemgås de forskellige tidsanvendelsesmønstre og -præferencer samt forskellige foranstaltninger. Som eksempel kan nævnes indførelse af mere betalt orlov i de mest stressfyldte livsfaser for at kompensere for stigende pensionsalder samt indførelse af socialsikringsstrukturer, der er tilpasset disse nye tidsordninger. Rapporten skal ligeledes betragtes som et bidrag til pensionsdebatten og fokuserer navnlig på følgende udfordringer:

- Rapporten påviser mulighederne for at øge den del af en borgers levetid, der bruges på arbejde
- Rapporten giver et svar på det vigtige spørgsmål om, hvorledes stigningen i pensionsalderen og i den samlede arbejdstid kan kombineres med initiativer, der kan motivere ansatte til at bruge en større del af deres levetid på arbejdet, og som gør dette muligt
- Rapporten tilskynder til, at der vedtages forskellige tidsordninger i de forskellige livsfaser for at støtte pensionsreformer.

Efter anmodning fra Europa-Kommissionen holdt instituttet et indlæg om denne forskning på det italienske formandskabs konference om »Ageing and pensions« (aldring og pensioner) (Bologna, den 18. september). Instituttet holdt endvidere et indlæg om »Time use and a new organisation of time« (tidsanvendelse og en ny tidstilrettelæggelse) på den verdenskongres, der blev afholdt af International Association for Time Use Research (Bruxelles, den 19. september).

Strategier for bekæmpelse af social udstødelse og arbejdsløshed i ugunstigt stillede regioner

Socialkapitalen som et regionalpolitisk begreb er blevet behandlet i den senere tids debatter om foranstaltninger, der kan bidrage til den erhvervsmæssige og sociale integration og til at øge økonomiens konkurrenceevne. Socialkapitalbegrebet rejser imidlertid en række potentielt kontroversielle spørgsmål om relevansen for den sociale integration og beskæftigelsen, socialkapitalens merværdi som politikinstrument og begrebets indflydelse på konkurrenceevnen i mindre gunstigt stillede regioner. På denne baggrund har projektet især til formål at vurdere nytten af begrebet »regional socialkapital« for politiske beslutningstagere, idet der fokuseres på ugunstigt stillede regioner. Litteraturen på området blev gennemgået for at skaffe en teoretisk baggrund og en forklarende ramme for det empiriske arbejde. Undersøgelsen bygger især på høringer med nøgleorganisationer og på de eksempler på god praksis og godt feltarbejde, der er påvist i fem eller seks forskellige ugunstigt stillede regioner. De pågældende casestudier omfattede drøftelser med regionale myndigheder, offentlige instanser, arbejdsmarkedsparter og ngo'er. For at hjælpe med at indsamle oplysninger til undersøgelsen blev der den 2. december afholdt en workshop på instituttet med de førende eksperter på området.

Arbejdskraftforsyning i plejesektoren

Denne undersøgelse fokuserer på plejetilbuddene, især pleje af afhængige personer og syge i alle aldersgrupper. Undersøgelsen omfatter hjemmepleje og pleje uden for institutioner, men ikke hospitalspleje. Forskningen er koncentreret om officielt ansat plejepersonale, idet det erkendes, at mange arbejder sort, og at størstedelen af plejen ydes af familien. Første fase af undersøgelsen blev påbegyndt i seks medlemsstater: Frankrig, Grækenland, Finland, Tyskland, Italien og Det Forenede Kongerige. Først undersøgte man mulighederne for foranstaltninger til forøgelse af arbejdskraftforsyningen i plejesektoren og udviklingen i de deltagende landes politikker og praksis. Retningslinjer for analyse af god praksis er under udarbejdelse, og hovedvægten vil blive lagt på mobilitet, uddannelse og beskæftigelse for arbejdstagerne i denne sektor. En række eksempler på god praksis i medlemsstaterne og lokalområderne vil blive gjort tilgængelige online.

Input om udvidelsen

Afdelingen for levevilkår gennemførte to større projekter i løbet af året, der begge var fokuseret på udvidelsen. For det første gennemførte instituttet i 2003 i samarbejde med Kommissionen en grundig analyse af resultaterne af Eurobarometers undersøgelser af livskvaliteten i EU og i de tiltrædende lande og kandidatlandene (jf. ovenfor). For det andet gennemførtes instituttets undersøgelse af *europæernes livskvalitet* i EU samt i de 13 tiltrædende lande og kandidatlandene (jf. ovenfor).

I søgelyset

Sygdom og integration

2003 var officielt udråbt som »det europæiske handicapår«. For at nå de erhvervsfrekvensmål, der blev opstillet i Lissabon og Stockholm, og fremme et mere rummeligt samfund er det nødvendigt at få flere handicappede eller syge i arbejde. I øjeblikket gøres der ikke nok på arbejdspladsen for at fastholde, reintegrere og revalidere personer, som udvikler en kronisk sygdom eller et kronisk handicap under arbejdet. Institutet iværksatte derfor en undersøgelse af, hvorledes denne proces kan fremmes.

I midten af 2003 blev den første forskningsrapport, som dokumenterer situationen for kronisk syge eller handicappede og undersøger, hvorledes deres sociale integration kan sikres, offentliggjort. Rapporten gennemgår arten og omfanget af problemerne for forskellige grupper, herunder hindringer for deltagelse i arbejdsmarkedet, og identificerer en række politikinitiativer inden for beskæftigelse, uddannelse, boligforhold, transport og andre områder, som kan lette den sociale og erhvervsmæssige integration. Rapporten skulle sætte liv i debatten og øge den politiske fokusering på langvarigt handicappede og/eller kronisk syge, især handicappede og syge i den arbejdsdygtige alder.

Vigtige forskningsresultater

- Kronisk syge eller handicappede personer betragtes ofte alene som plejekrævende personer
- Segregeringen starter tidligt, idet handicappede børn ofte presses ind i parallelle uddannelsessystemer eller på andre måder udelukkes fra det almindelige samfund
- 17% af Europas befolkning som helhed og ca. 15% af befolkningen i den arbejdsdygtige alder er kronisk syge eller handicappede
- 6% af befolkningen i den arbejdsdygtige alder modtager invaliditetsydelse
- Ca. en fjerdedel af de nye invaliditetsydelse skyldes psykiske sygdomme
- Invaliditet er mest udbredt blandt arbejdere
- Arbejdsløsheden blandt personer med alvorlige sygdomme eller handicap er ca. tre gange højere end arbejdsløsheden blandt raske
- Foranstaltninger til at øge erhvervsfrekvensen ved at reducere ydelserne har ikke store chancer for succes
- Syge eller handicappede personer får mindre i løn end andre
- Sygdom, arbejdsulykker og socioøkonomiske faktorer øger andelen af kronisk syge og handicappede fra 5% i starten af arbejdslivet til 40% ved pensionsalderen.

Kronisk sygdom eller invaliditet medfører følgende ulemper for de ramte:

- Lavere indkomst- og uddannelsesniveau
- Stigmatisering og diskrimination
- Usikker beskæftigelsessituation, manglende jobsikkerhed og arbejdsløshed.

Vigtige forslag

- Øget dialog på lokalt plan med arbejdsmarkedsparter
- Større input fra repræsentanter for handicapgrupper
- Integrering af handicapdimensionen i alle politikområder
- Aftale om »universalt design« for at forbedre adgangen til faciliteter
- Indførelse af ensartede kriterier for ydelse af invaliditetsydelse
- Integrering af handicappede børn i den almindelige uddannelse
- Systematisk evaluering af nationale politikker på dette område
- Indførelse af en EU-kodeks om »rimelige tilpasninger« på beskæftigelsesområdet.

Beskæftigelsen er hovedemnet for forskningen i projektets anden fase, som blev påbegyndt i efteråret 2003 med særlig vægt på foranstaltninger til reintegrering eller fastholdelse af syge eller handicappede i arbejdsstyrken.

Resultaterne af dette projekt blev fremlagt på en fælles konference under det italienske formandskab: »*Illness and Inclusion: retaining the link to work*« (sygdom og integration: om at bevare forbindelsen til arbejdsmarkedet) i Reggio Calabria den 17.-18. november. På denne konference, som samlede politiske beslutningstagere, arbejdsmarkedsparter og ngo'er fra hele Europa, bedømtes de forskellige foranstaltninger til at fastholde personer, som udvikler sundhedsproblemer på arbejdspladsen, i arbejdsstyrken, med særligt fokus på samspillet mellem foranstaltninger på arbejdspladsen og socialbeskyttelsessystemer.

Vigtige arrangementer

27.-30. marts

Mental illness and stigma in Europe: facing up to the challenges of social inclusion and equity, Athen (psykisk sygdom og stigmatisering i Europa: løsning af problemerne vedrørende social integration og retfærdighed)

Konference arrangeret af EU-formandskabet

Robert Anderson var ordfører for en workshop om social integration og holdt et indlæg om »Strategies for employment of people with mental illness« (beskæftigelsesstrategier for psykisk syge personer).

16.-17. maj

»**European Forum on Local development and Employment - Acting together at local level: more and better jobs, better governance**«, **Rhodos** (europæisk forum for lokaludvikling og beskæftigelse - fælles handling på lokalt plan: flere og bedre jobs, bedre ledelse)

Konference arrangeret af EU-formandskabet

Henrik Litske deltog i en workshop om socialøkonomi og holdt et indlæg om »Activating local partnership in the social economy« (aktivering af det lokale partnerskab i socialøkonomien).

18. september

»**Ageing and pensions, Bologna** (aldring og pensioner)

Konference arrangeret af EU-formandskabet

Hubert Krieger holdt et indlæg om »Reorganisation of time over the life course« (omorganisering af tidsanvendelsen i de forskellige livsfaser).

16.-17. oktober

»**Second European round table on poverty and social exclusion: The role of the family in promoting social inclusion, Torino** (andet europæisk rundbordsmøde om fattigdom og social udstødelse: familiens rolle i indsatsen for at fremme social integration)

Konference arrangeret af EU-formandskabet og Europa-Kommissionen i fællesskab

Robert Anderson deltog i en workshop om »Citizenship and access to rights« (statsborgerskab og adgang til rettigheder) og holdt et indlæg om »Quality in social public services« (kvaliteten i de offentlige sociale tjenester).

17.-18. november

»**Illness and employment: Retaining the link to work, Reggio Calabria** (sygdom og beskæftigelse: om at bevare forbindelsen til arbejdsmarkedet)

Konference arrangeret af instituttet, det italienske EU-formandskab og Calabria-regionen i fællesskab. Fra instituttet bidrog Willy Bushak, Robert Anderson og Philippe Bronchain med indlæg.

16.-18. december

»**The regional dimension of disability policies, La Rioja (Spanien)** (handicappolitikernes regionale dimension)

Konference arrangeret af Regionsudvalget og European Disability Forum. Philippe Bronchain holdt et indlæg om »Maintaining and integrating people with chronic illness or disability in employment: What are the roles at local level?« (fastholdelse og integrering af kronisk syge eller handicappede personer på arbejdsmarkedet: Hvorledes fordeler rollerne sig på lokalt plan?).

Arbejde for at leve i det nye Europa: arbejdsvilkår

Kvaliteten af arbejdet og beskæftigelsen var også i 2003 det centrale emne for arbejdet i afdelingen for arbejdsvilkår, såvel forsknings- som overvågningsarbejdet.

Især blev kønsaspektet af kvaliteten af arbejdet og beskæftigelsen behandlet i det tredje institutdokument, der blev offentliggjort i januar: *Quality of women's work and employment: Tools for change* (kvaliteten af kvinders arbejde og beskæftigelse: værktøjer til fremme af forandring).

På baggrund af EU's udvidelse med ti nye lande i maj 2004 offentliggjorde instituttet sin endelige rapport om *Working conditions in the acceding and candidate countries* (arbejdsvilkår i de tiltrædende lande og kandidatlandene). Rapporten bygger på en spørgeskemaundersøgelse i lighed med den, der er gennemført i forbindelse med instituttets tidligere undersøgelser af arbejdsvilkår, og resultaterne af undersøgelsen giver et interessant og politisk relevant billede af arbejdsmiljøet i EU28.

Endvidere påbegyndte korrespondentnetværket for eksperter i arbejdsvilkår sit arbejde i slutningen af 2003. Netværket er en af hjørnestenene i et nyt webbaseret initiativ, Det Europæiske Observationsorgan for Arbejdsvilkår. Observationsorganet vil supplere instituttets nuværende forskning og levere de seneste nyheder og analyser på arbejdsmiljøområdet på EU-plan og nationalt plan fra en række medlemsstater.

Overvågningsaktiviteter og højdepunkter i 2003

Undersøgelse af arbejdsvilkår

Instituttets undersøgelse af arbejdsvilkårene har udviklet sig til en velkendt og samlet kilde til sammenlignelige oplysninger om det europæiske arbejdsmiljø siden 1990. Den seneste fase af instituttets undersøgelsesaktiviteter blev afsluttet med offentliggørelsen af en større rapport om *Working conditions in the acceding and candidate countries* (arbejdsvilkår i de tiltrædende lande og kandidatlandene) i oktober 2003. Rapporten analyserer data fra 2001-undersøgelsen og gør det muligt at sammenligne data fra de eksisterende medlemsstater og de ti lande, der vil blive optaget i EU i maj 2004, samt de tre kandidatlande.

Forskningsresultater
<ul style="list-style-type: none">■ Arbejdstiderne er længere i ACC (Acceding and Candidate Countries) (eksklusive Tyrkiet), end i EU (44,4 timer om ugen mod 38,2 timer). Skæve arbejdstider, især skifteholdsarbejde og natarbejde, er også mere udbredte i ACC. Deltidsarbejde er dog mindre udbredt (blot 7% mod 17% i EU)■ Flere arbejdstagere finder, at deres arbejde er en trussel mod deres sundhed og sikkerhed, i ACC (40%) end i EU (27%)■ Der er mere jævnt fordelt mellem de forskellige jobkategorier og hierarkiske niveauer i ACC end i EU. I de tiltrædende lande har 27% af respondenterne anført, at deres umiddelbare chef er en kvinde, mod 23% i EU■ Den »dobbeltede arbejdsbyrde« er mere jævnt fordelt i de tiltrædende lande og kandidatlandene end i EU. Flere mænd i de fremtidige medlemsstater end i de nuværende medlemsstater vil sandsynligvis blive inddraget i aktiviteter som f.eks. børnepasning og -opdragelse, madlavning og rengøring.

Overvågningen af arbejdsvilkårene i de enkelte sektorer er et vigtigt supplement til instituttets undersøgelsesaktiviteter. I 2003 afsluttede afdelingen for arbejdsvilkår sin grundige analyse af arbejdsvilkårene og kvaliteten af arbejdet og beskæftigelsen i hotel- og restaurationsbranchen og inden for vejtransport. Projektresultaterne vil blive udmøntet i 15 nationale rapporter for de enkelte sektorer samt to samlede rapporter, der skal offentliggøres i begyndelsen af 2004. Hver rapport giver et vigtigt øjebliksbillede af situationen i de to sektorer, tendensen og udviklingen i sektorerne samt de problemer, de pågældende arbejdstagere og politiske beslutningstagere står over for på dette område.

Det undersøgelsesrelaterede arbejde, der blev afsluttet i 2003, omfattede tillige udarbejdelse af en oversigt over eksisterende undersøgelser af arbejdsvilkår. Resultaterne af denne forskning, der er offentliggjort på hjemmesiden for Det Europæiske Observationsorgan for Arbejdsvilkår, gør det muligt nøje at sammenligne 18 forskellige undersøgelser af arbejdsvilkår. Oversigten belyser de mange forskellige metodemæssige og indholdsorienterede tilgange til beskrivelsen af arbejdsmiljøet i Europa og i andre industrilande.

Det Europæiske Observationsorgan for Arbejdsvilkår (EWCO)

Observationsorganet, som har været i drift siden august 2003, er et webbaseret værktøj til overvågning af kvaliteten af arbejdet og beskæftigelsen i Europa. Et netværk af korrespondenter leverer de seneste nyheder, analyser af undersøgelsesdata samt oplysninger om udvalgte emner. I opstartfasen omfatter netværket korrespondenter i følgende lande - Frankrig, Finland, Spanien, Nederlandene, Tyskland, Danmark, Sverige - samt én EU-korrespondent. EWCO repræsenterer en udvidelse af instituttets dataindsamlings- og dataformidlingsrolle på dette område. Især supplerer EWCO instituttets eksisterende forsknings- og undersøgelsesdata ved at give emner af almen interesse et nationalt perspektiv.

Oversigt over forskningen

Fleksibilitet

Instituttet har i en række år forsket i »fleksibilitet«, dvs. de særskilte men beslægtede spørgsmål om arbejdstidsfleksibilitet, arbejdsmarkedsfleksibilitet og fleksibilitet i arbejdstilrettelæggelsen. I 2003 offentliggjorde instituttet resultaterne af en gennemgang af litteraturen om fleksibilitet og social beskyttelse og fremhævede følgende ydelser:

- arbejdsløshedsydelser (herunder i givet fald mindsteindkomstordninger)
- alderspensionsydelser
- forældreorlovsydelser (især orlov i forbindelse med børnepasning)
- sundhedsplejeydelser (adgangen til og omfanget af de tjenester, der tilbydes arbejdstager)

Arbejdet omfattede en systematisk beskrivelse og analyse af de forskellige udfordringer, fleksibilitetsspørgsmålene rejser i velfærdsstaterne, og en undersøgelse af socialbeskyttelsen i fremtiden, når der er sket en »fleksibilisering« af arbejdet og beskæftigelsen. Rapporten, der især fremhævede spørgsmålet om »fleksibel sikkerhed«, fokuserede på tre væsentlige aspekter: erstatningsindkomst, beskæftigelsesegnethed og sikkerhedens tidsdimension. Ud over en generel beskrivelse af socialbeskyttelses- og fleksibilitetsspørgsmålene i EU's medlemsstater indeholdt rapporten dybtgående analyser af følgende lande: Det Forenede Kongerige, Sverige, Nederlandene, Spanien og Tyskland.

»Working poor«

Begrebet »working poor«, der er opfundet i USA, henviser til de personer, der er i arbejde, men fortsat befinder sig under fattigdomstærskelen. Selv om spørgsmålet får stadig større opmærksomhed både på nationalt plan og på EU-plan, findes der endnu ikke nogen generelt accepteret definition af »working poor«. Hovedformålet med dette projekt, der begyndte i 2002, er at belyse denne sårbare gruppes problemer, fastlægge antallet af »working poor« og disses karakteristika og finde frem til strategier, der kan bremse udbredelsen af fænomenet. Der blev foretaget en gennemgang af den tilgængelige litteratur om dette emne, hvis resultater vil blive offentliggjort i begyndelsen af 2004.

Input om udvidelsen

I 2003 offentliggjorde instituttet sin endelige rapport om *Working conditions in the acceding and candidate countries* (arbejdsvilkår i de tiltrædende lande og kandidatlandene) baseret på 2001-2-undersøgelsen i de 13 lande. Undersøgelsens resultater giver et godt indtryk af arbejdsmiljøet i de nye medlemsstater og gør det muligt at sammenligne arbejdsvilkårene i et udvidet EU.

For at følge op på undersøgelsen påbegyndtes et nyt projekt i 2003 med henblik på specifikt at undersøge køns- og arbejdstidsaspektet i de ti tiltrædende lande. Undersøgelsen har til formål at belyse baggrunden for resultaterne ud fra kvantitative og kvalitative analyser. Det vil især blive undersøgt, hvorfor der er så store forskelle i arbejdstidsdataene mellem de tiltrædende lande og EU-medlemsstaterne, og hvorledes kønsegregeringen kommer til udtryk. Udarbejdelsen af en samlet rapport om hvert emne samt to sæt landerapporter blev påbegyndt.

I søgelyset

Forebyggelse af vold og mobning på arbejdspladsen

Spørgsmålene om vold og mobning på arbejdspladsen har vakt betydelig interesse i de senere år i hele Europa. Den større bevidsthed om problemet har medført større regulering og en række praktiske initiativer rettet mod arbejdspladserne. Ny lovgivning om disse problemer som f.eks. EU's direktiver mod forskelsbehandling og national lovgivning om mobning er vedtaget eller er under vedtagelse.

Der er dog ingen dokumentation for fænomenets reelle omfang. Instituttets forskning viser, at det i 2000 var ca. 9% af EU's arbejdende befolkning, der havde været udsat for trusler eller mobning på arbejdspladsen inden for de seneste 12 måneder. Næsten 13% udtaler, at de er klar over, at der eksisterer fysisk vold på arbejdspladsen. Disse tal ligger formentlig i underkanten, da forskellene i kulturforståelse, bevidsthedsniveauer og lovgivningsmæssige svar på problemet sandsynligvis medfører en underrapportering i en række medlemsstater.

Instituttet afholdt i 2003 to arrangementer for at præsentere sit arbejde med disse spørgsmål. Sammen med den belgiske regering arrangerede instituttet en konference i Bruxelles i april for at introducere rapporten *Preventing violence and harassment in the workplace* (forebyggelse af vold og mobning på arbejdspladsen). Det første seminar under EWCO's auspicer i december 2003 var også helliget dette emne.

Instituttets rapport er en sammenfatning af den eksisterende forskning i vold, mobning og beslægtede fænomener som f.eks. trusler på arbejdspladsen. Rapporten gennemgår omhyggeligt de forskellige lovgivningsmæssige og ikke-lovgivningsmæssige tilgange til problemet på EU-plan og nationalt plan.

Rapporten bekræfter i det store og hele, at der er en voksende tendens til psykisk terror på arbejdspladskvinder, yngre arbejdstagere og personer med usikker beskæftigelsesstatus er særligt udsatte.

Rapporten fremhæver de enorme omkostninger - individuelle, organisatoriske og samfundsmæssige - der er knyttet til vold og mobning på arbejdspladsen, og forklarer, hvorfor der er behov for en mere proaktiv tilgang til problemet.

Vigtige resultater

- Næsten hver tiende arbejdstager hævder at have været udsat for trusler på arbejdspladsen
- Over 7% af EU's arbejdstagere er klar over eksistensen af fysisk vold på arbejdspladsen, mens 2% har været udsat for fysisk vold på arbejdspladsen
- Kvinder er mere udsatte for vold og mobning på arbejdspladsen end mænd og er ofte beskæftiget i risikosektorer som f.eks. undervisning, sundhed, hotel- og restaurationsbranchen samt inden for offentlige sociale tjenester
- Af negative økonomiske og produktivitmæssige konsekvenser af mobning på arbejdspladsen kan nævnes større fravær, dårligt helbred, tidlig pensionering, stor personaleomsætning, større forsikringsbidrag og et flosset virksomhedsimage
- Skønnene over de omkostninger, mobning på arbejdspladsen medfører for virksomhederne, varierer. Svenske undersøgelser tyder på, at hver ansat, der mobbes, repræsenterer en årlig omkostning på 30 000-100 000 EUR for virksomheden.

Vigtige arrangementer

6. februar

Konference midt på dagen, Europa-Kommissionen, Bruxelles

Pascal Paoli holdt et indlæg om arbejdsvilkårene i de tiltrædende lande og kandidatlandene, der var baseret på resultaterne af instituttets undersøgelser.

27. marts

Konference midt på dagen, Europa-Kommissionen, Bruxelles

Sabrina Tesoka præsenterede instituttets rapport *Preventing Violence and Harassment in the Workplace* (forebyggelse af vold og mobning på arbejdspladsen) for Kommissionens og andre EU-institutioners embedsmænd.

29. april

Violence and harassment in the workplace, Bruxelles (vold og mobning på arbejdspladsen)

Seminar arrangeret i et samarbejde mellem instituttet og den belgiske regering med deltagelse af over 100 eksperter på området.

12.-13. maj

Better work and life, Alexandroupolis, Grækenland (bedre arbejde og liv)

Pascal Paoli præsenterede afdelingen for arbejdsvilkårs arbejde vedrørende arbejdstider og fleksibilitet på det græske formandskabs konference, der havde instituttet som medarrangør.

17. september

EU sectoral social dialogue committee, Bruxelles (EU's sektordialogudvalg)

Sabrina Tesoka fremlagde de foreløbige resultater af sektorundersøgelsen af arbejdsvilkårene inden for vejgodstransport.

11.-12. december

Violence and harassment in the workplace, Bruxelles (vold og mobning på arbejdspladsen)

Det første seminar, der skal afholdes under EWCO's auspicer.

Nøgleordet er kvalitet: arbejdsmarkedsforbindelser

Kvaliteten af arbejdsmarkedsforbindelserne var et højt prioriteret punkt på dagsordenen i 2003. Den strategiske forskning var koncentreret om udviklingen af indikatorer, der kunne bidrage til EU-debatten om kvaliteten i arbejdsmarkedsforbindelserne. Sideløbende blev specifikke aspekter af indikatorerne vedrørende arbejdsmarkedsforbindelser undersøgt som led i overvågningsaktiviteterne med henblik på at kortlægge den aktuelle situation i medlemsstaterne.

Foregribelsen af udvidelsen stod også højt på dagsordenen på dette område og omfattede drøftelser, etablering af netværk og forskningsaktiviteter med gradvis større deltagelse af eksperter og observatører fra de tiltrædende lande og kandidatlandene.

Som et bidrag til debatten om den aktuelle og kommende beskæftigelsessituation på det europæiske arbejdsmarked fremlagde instituttet resultaterne af en EIRO-undersøgelse af økonomisk afhængige arbejdstagere. Efter anmodning fra Europa-Parlamentet fremlagde instituttet hovedpunkterne i instituttets forskning på dette område på et møde om initiativer på europæisk plan.

Forberedelserne til virksomhedsundersøgelsen om arbejdstid og balancen i arbejdslivet blev påbegyndt. Der blev udarbejdet en rapport om tidligere virksomhedsundersøgelser om arbejdstid med fokus på spørgeskemaer og metodeangivelser. På grundlag af oplysningerne i denne rapport blev gennemførelsen af undersøgelsen sendt i offentligt udbud i slutningen af 2003.

I 2003 blev der udarbejdet et nyt institutdokument baseret på tidligere forskning i arbejdsmarkedsrelationer og forskelligt EIRO-materiale om arbejdsmarkedsparter og social integration, som forventes offentliggjort i begyndelsen af 2004.

Overvågningsaktiviteter og højdepunkter i 2003

Det Europæiske Observationsorgan for Forbindelserne på Arbejdsmarkedet (EIRO)

Instituttet fortsatte udbygningen af EIRO-netværket til at omfatte de tiltrædende lande og kandidatlandene i et forsøg på at opnå en bedre dækning af udviklingen inden for arbejdsmarkedsforbindelser. EIRO-databasen over nyheder og undersøgelser var fortsat den primære kilde til oplysninger, som kunne danne grundlag for arbejdsmarkedsparternes, regeringernes, Europa-Kommissionens, Europa-Parlamentets, EØSU's og andre europæiske organers arbejde på en række områder.

I 2003 offentliggjorde instituttet sammen med Kommissionen en fælles rapport om *Industrial relations developments in 2002* (udviklingen inden for arbejdsmarkedsforbindelser i 2002). Rapporten indeholder oplysninger om dialogen på EU-plan mellem fagforeninger og arbejdsgiverorganisationer og beskriver kort EU's vigtigste lovgivningsmæssige initiativer og andre aktiviteter af relevans for arbejdsmarkedsforbindelserne i 2003. Rapporten gennemgår tillige de vigtigste tendenser i arbejdsmarkedsforbindelserne i 2002. Undersøgelsen omfattede vigtige spørgsmål, der er omfattet af kollektive overenskomster, herunder løn, arbejdstid, jobsikkerhed, lige muligheder og mangfoldighed. Efter en kort beskrivelse af de vigtigste politiske og økonomiske begivenheder i hvert enkelt land gennemgår rapporten den nye lovgivning, arbejdsmarkedsparternes aktiviteter, faglige aktioner, medbestemmelse, nye former for arbejde og erhvervsuddannelse. I et særligt kapitel behandles migration og arbejdsmarkedsforbindelser, et stadig vigtigere punkt på EU's og medlemsstaternes politiske dagsorden.

I 2003 blev ca. 260 artikler om arbejdsmarkedsforbindelser i EIRO-netværkets lande tilgængelige på *EIROOnline* sammen med følgende undersøgelser og temaartikler:

Sammenlignende oversigter:

- Migration og arbejdsmarkedsforbindelser
- Overarbejde i Europa
- Ny teknologi og respekt for privatlivet på arbejdspladsen
- Bilæggelse af arbejdskonflikter i fire central- og østeuropæiske lande
- Opgørelse af arbejdstid på årsbasis i Europa
- Arbejdsmarkedsforbindelser i bilindustrien.

Årlige opdateringer

- Udvikling i arbejdstider
- Lønudvikling
- Faglige aktioner.

Temaartikler

- Arbejdsmarkedsparternes inddragelse i de nationale handlingsplaner for 2003
- Samarbejdsudvalg og andre former for personalerepræsentation og medbestemmelse
- Gennemførelse af EU's rammedirektiv om ligestilling
- Gennemførelse af EU's direktiv om udstationerede arbejdstagere
- Arbejdsløshed som følge af virksomhedslukninger o.lign. og omkostningerne i denne forbindelse.

Arbejdsmarkedsforbindelser i EU, USA og Japan

EIRO fortsatte med at supplere de sammenlignende oplysninger i sin besiddelse gennem sit samarbejde med Cornell University (USA) og det japanske Arbejdsmarkedsinstitut. I denne rapport gennemgås udviklingen inden for arbejdsmarkedsforbindelser i 2002 i verdens tre førende økonomier - EU, Japan og USA - med særligt fokus på forskelle og ligheder. Rapporten behandler en række vigtige strukturer og processer samt måden, hvorpå en del vigtige forhold som f.eks. løn og arbejdstid bliver administreret. Regeringernes, arbejdsmarkedsparternes og virksomhedernes politikker, aktiviteter og forskellige foranstaltninger til fremme af virksomhedernes omstrukturering gennemgås. Også politikker og gældende praksis med hensyn til nye arbejdsformer og distancearbejde undersøges nærmere med henblik på at udveksle erfaringer og lære af fejlene og succeshistorierne. I november blev der afholdt en workshop til behandling af resultaterne af rapporten med deltagelse af bl.a. eksperter fra USA og Japan samt EU-aktører, arbejdsmarkedsparter, regeringsrepræsentanter og eksperter i arbejdsmarkedsforbindelser.

Glossarer vedrørende beskæftigelse og arbejdsmarkedsforhold

Glossarerne er et andet af de overvågningsværktøjer, der benyttes på dette vigtige område. Inden udgangen af 2004 vil instituttet have udgivet 15 bind af den internationale udgave. Sideløbende med udgivelsen af glossarerne er EMIRE-databasen indeholdende de elektroniske versioner af glossarerne blevet udviklet. I 2003 påbegyndtes en ny fase af projektet med henblik på at

- fremstille et EU-bind, som skal indeholde de begreber inden for beskæftigelse og arbejdsmarkedsforbindelser, der anvendes på EU-plan
- gennemføre en metodemæssig undersøgelse af et fælles sæt koncepter vedrørende situationen i medlemsstaterne inden for beskæftigelse og arbejdsmarkedsforbindelser; undersøgelsens resultater skal offentliggøres i elektronisk format.

I 2003 var det omfattende EU-glossar under udarbejdelse, og det forventes udgivet i 2004. Dette bind er det første forsøg af sin art på at indsamle autoritative termer, der anvendes i EU på dette område. Formålet er at udarbejde et fælles sæt termer og begreber, der kan anvendes i samtlige EU-lande.

Oversigt over forskningen

Europæiske samarbejdsudvalg (EWC)

Instituttet har gennem årene gennemført en række EWC-projekter og har bl.a. indsamlet, analyseret, offentliggjort og formidlet aftaler indgået i henhold til EWC-direktivets artikel 6 og 13. Hovedsigtet hermed er i overensstemmelse med instituttets treparts-koncept at hjælpe arbejdsmarkedsparterne og de politiske beslutningstagere med at gennemføre direktivet og finde frem til god praksis. Det aktuelle projekt går ud på at undersøge de europæiske samarbejdsudvalgs funktion i praksis ved at analysere eksterne påvirkninger og vurdere forbindelserne mellem arbejdstagerrepræsentanter og ledelsesrepræsentanter i de europæiske samarbejdsudvalg, mellem arbejdstagerrepræsentanter og resten af arbejdsstyrken og mellem lederne af de tværnationale virksomheder.

I 2003 blev der gennemført casestudier i 37 multinationale virksomheder med EWC'er. Kriteriet for udvælgelsen af virksomhederne var, at deres hjemsted (efter loven) var beliggende i en af fem medlemsstater (Frankrig, Tyskland, Italien, Sverige eller Det Forenede Kongerige), og der blev gennemført interviews såvel i moderselskabet som i et datterselskab i et af de fire øvrige lande. En rapport indeholdende en analyse af casestudierne er under udarbejdelse med det formål at vise, hvorledes de forskellige forhold, der påvirker EWC'erne, deres interne driftsprocedurer og resultaterne hænger sammen.

Økonomisk medbestemmelse

Instituttet fulgte op på sit tidligere arbejde om økonomisk medbestemmelse. I første fase, der blev påbegyndt i 2001, blev de vigtigste spørgsmål på dette område identificeret i fem lande: Frankrig, Tyskland, Nederlandene, Portugal og Det Forenede Kongerige. I 2003 begyndte instituttet at undersøge yderligere tre EU-lande, nemlig Belgien, Italien og Sverige. I 2004 vil en samlet rapport, der sammendrager de otte nationale rapporter, blive offentliggjort. I maj 2003 iværksatte instituttet endvidere en ny fase af projektet, som vil indebære udvikling af et sæt indikatorer, der kan anvendes til at sammenligne de nationale politikker og den nationale praksis med hensyn til økonomisk medbestemmelse i EU-medlemsstaterne. Instituttet vil tillige undersøge hindringerne for smv'ernes indførelse af økonomisk medbestemmelse og søge at finde frem til mekanismer, der kan øge den økonomiske medbestemmelse i disse virksomheder.

Kvaliteten af arbejdsmarkedsforbindelserne i den offentlige sektor

I 2003 påbegyndte instituttet forskning i kvaliteten af arbejdsmarkedsforbindelserne i den offentlige sektor i fem lande: Frankrig, Finland, Tyskland, Irland og Italien. Projektet omfattede en gennemgang af den nyeste litteratur, kollektive overenskomster, lovgivning og offentlige dokumenter, og der vil blive gjort brug af ekspertudtalelser fra eksperter på dette område i lokalforvaltningen.

Kvaliteten af arbejdsmarkedsforbindelserne: udvikling af indikatorer

Formålet med dette projekt var at øge forståelsen af kvaliteten af arbejdsmarkedsforbindelserne, gennemgå teorier vedrørende disse og udvikle indikatorer. Kvalitet afspejler et ønske om ikke blot at forsvare minimumsstandarder, men også at fremme en højnelse af standarderne og sikre en mere retfærdig fordeling af fremskridtene. Indikatorerne blev samlet i fire grupper:

- baggrundsindikatorer
- aktørindikatorer
- procesindikatorer og
- resultatindikatorer.

Ud fra en grundig analyse blev der udarbejdet landeprofiler ved hjælp af en udvalgt liste af indikatorer. Der er planlagt yderligere analyser i 2004.

Input om udvidelsen

Som en del af forberedelserne til udvidelsen gennemførte EIRO en sammenlignende undersøgelse om bilæggelse af arbejdstvister i fire central- og østeuropæiske lande. Det blev undersøgt, hvorledes arbejdstvister, såvel individuelle som kollektive, bilægges i fire lande: Ungarn, Polen, Slovakiet og Slovenien. Undersøgelsen viser tillige, hvorledes strejker håndteres i disse lande, og de seneste tendenser hvad angår strejker og andre former for faglige aktioner som f.eks. demonstrationer.

Instituttets aktuelle projekt »dialogen mellem arbejdsmarkedets parter og bilæggelse af tvister i de tiltrædende lande« er en fortsættelse af projektet »dialogen mellem arbejdsmarkedets parter og ØMU'en i de tiltrædende lande«, som blev gennemført i 2002-2003. I 2003 blev projektet sat i gang i Estland, Ungarn, Malta, Polen og Slovenien. Projektet, som gennemføres i samarbejde med det svenske program vedrørende arbejdslivet og EU's udvidelse, har til formål at samle arbejdsgivere, fagforeninger, regeringer og forskere om en vurdering af, hvorledes dialog mellem arbejdsmarkedets parter bedst kan udnyttes til at forbedre tvistbilæggelsesmekanismerne med henblik på en fredelig bilæggelse af arbejdstvister i de tiltrædende lande. Repræsentanter for disse organisationer deltog i en workshop i Prag i oktober 2003, hvor de drøftede de nationale rapporter og planlagde udviklingsprojekter med henblik på at indføre tvistbilæggelsesmekanismer i deres lande.

I søgelyset

Migration og arbejdsmarkedsforbindelser

Denne sammenlignende EIRO-undersøgelse viser, at det i en situation med 13 millioner ikke-statsborgere i EU svarende til 3,4% af den samlede befolkning må forventes, at indvandring vil forblive et vigtigt punkt på dagsordenen for såvel regeringer som arbejdsmarkedsparter. I de fleste lande er indvandrerne koncentreret om toppen og bunden af arbejdsmarkedet. Det bliver mere og mere almindeligt, at regeringerne fører en politik med kontrolleret indvandring for at afhjælpe arbejdskraftmangel, og da denne arbejdskraft især hører til i toppen og bunden af arbejdsmarkedet, vil denne polarisering muligvis blive endnu mere udtalt i fremtiden.

Selv om en del af indvandrerne er beskæftiget i stillinger, der kræver høje kvalifikationer (f.eks. i Det Forenede Kongerige), er en langt større gruppe af indvandrerne ufaglærte, som især arbejder i arbejdskraftintensive sektorer som f.eks. inden for restaurationsbranchen og rengøring. I Spanien arbejder 28% af indvandrerne som ufaglærte, hvilket skal sammenholdes med det nationale gennemsnit på 14%. I Portugal og Italien arbejder mange indvandrere som bygge- og anlægsarbejdere og som arbejdere i fremstillingsindustrien. I Ungarn er manuelt arbejde meget mere udbredt blandt udenlandske indehavere af arbejdstilladelser end blandt landets egne statsborgere. Forskellen er endnu større, når der er tale om manuelt arbejde, der udføres af ufaglærte. Generelt er indvandrerne overrepræsenteret i arbejdergruppen og underrepræsenteret i funktionærgruppen eller gruppen af offentligt ansatte, og i visse lande som f.eks. Frankrig har indvandrerne stort set ingen adgang til stillinger i statsforvaltningen.

Selv om arbejdsgiverorganisationernes og fagforeningernes syn på migration i bund og grund falder sammen, er der dog visse markante forskelle. Arbejdsgiverne og deres organisationer fremhæver ofte betydningen af og fordelene ved arbejdskraftens frie bevægelighed. Fagforeningernes holdning til migration er mere tøvende. Mange fagforeninger er skeptiske over for arbejdsgivernes tale om arbejdskraftens frie bevægelighed og fremhæver snarere behovet for at forbedre situationen for de eksisterende indvandrere, uanset om disse er i arbejde eller arbejdsløse.

Ganske vist er der mange "succeshistorier", men i almindelighed er indvandrere, især indvandrere fra lande uden for EØS, dårligere stillet end landenes egne borgere hvad angår beskæftigelse, arbejdsløshed, typer af jobs og aftaler samt løn og arbejdsvilkår. Alt tyder på, at en integreret tilgang til problemet og samarbejde med arbejdsmarkedets parter er det, der giver de bedste muligheder for succes, uden dog at garantere succes. Der kan også være fordele ved en decentral model på f.eks. regionalt plan, virksomhedsplan eller sektorplan.

Der er i mange lande indført toparts- og trepartsdialog og -høringer om migrationsspørgsmål, og betydningen heraf synes at vokse i en række tilfælde. Emnet har dog endnu ikke fået høj prioritet på dagsordenen for overenskomstforhandlingerne i de fleste lande, idet der dog er visse væsentlige undtagelser, især inden for bestemte brancher eller på tværsektorielt plan. I mange lande som f.eks. Frankrig, Ungarn, Luxembourg, Polen, Portugal, Slovakiet, Slovenien og Sverige findes indvandrerspørgsmål ikke egnede til at blive løst via kollektive overenskomster, men derimod gennem toparts- og trepartsdialog. I andre lande findes andre modeller, hvor der f.eks. indgås aftaler på forskellige niveauer om en række nøgletemaer, især ikke-forskelsbehandling på grund af race og etnisk oprindelse samt integration.

På tværsektorielt plan har Belgiens arbejdsmarkedsparter indgået aftaler om såvel ligestilling som ikke-forskelsbehandling på grund af race og om særlige uddannelses- og beskæftigelsesforanstaltninger for »risikogrupper«, herunder indvandrere. Ligebehandling af indvandrere er ved en landsdækkende aftale blevet indført som et tema i arbejdsgiver/arbejdstagersamarbejdet på virksomhedsplan i Danmark, mens de største arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer også har indgået en aftale om integration af indvandrere. Ikke-forskelsbehandling og ligebehandling er også genstand for tværsektorielle aftaler i Grækenland og Irland. Det snævrere spørgsmål om overvågning af arbejdsvilkårene for indvandrere er blevet løst i en finsk centraloverenskomst. I de fleste tilfælde er der ikke tegn på, at sådanne tværsektorielle bestemmelser afspejler sig i forhandlingerne om migrationsspørgsmål på lavere niveauer.

De lande, hvor arbejdstagere med indvandrerbaggrund får mest opmærksomhed i overenskomstforhandlingerne, er sandsynligvis de lande, hvor spørgsmålet behandles i brancheaftaler: Italien, Nederlandene, Norge og Spanien. Det er sjældent, at der forhandles på virksomhedsplan om migrationsspørgsmål, dog bortset fra i Tyskland, Italien, Nederlandene og Det Forenede Kongerige.

Vigtige arrangementer

6.-7. februar

Fourth annual global forum on equity pay, Davos (fjerde samlede årlige forum om medarbejderaktier)

Konference arrangeret af European Centre for Employee Ownership (europæisk center for medarbejderaktieordninger). Christian Welz holdt et indlæg om »Views and policies of peak organisations concerning financial participation« (førende organisationers synspunkter og politikker med hensyn til økonomisk medbestemmelse).

13.-14. marts

Social dialogue seminar on gender equality, Bruxelles (seminar om ligestilling som led i dialogen mellem arbejdsmarkedets parter)

Seminar arrangeret i fællesskab af ETUC, UNICE og CEEP. Blandt talerne fra instituttet var David Foden og Sabrina Tesoka.

28.-29. marts

Strengthening the Central and East European employee ownership network to promote financial participation of workers, Brdo pri Kranju, Slovenien (stærkelse af det central- og østeuropæiske netværk af medarbejderaktieordninger for at fremme arbejdstagernes økonomiske medbestemmelse)

Konference arrangeret af EFES. Christian Welz holdt et indlæg om »Views and policies of peak organisations concerning financial participation« (førende organisationers synspunkter og politikker med hensyn til økonomisk medbestemmelse).

12.-13. maj

Better work and life: Towards an inclusive and competitive enlarged Union, Alexandroupolis (bedre arbejde og liv: på vej mod et udvidet og konkurrencedygtigt EU uden social og erhvervsmæssig udstødelse)
Fælles konference arrangeret af EU-formandskabet sammen med det græske Ministerium for Arbejde og Sociale Anliggender

Blandt talerne var Raymond-Pierre Bodin, Stavroula Demetriades, Isabella Biletta, Robert Anderson og Pascal Paoli.

19. juni

E-P-høring om økonomisk afhængige arbejdstagere, Bruxelles

Taler: Stavroula Demetriades

29.-31. oktober

Workshop on social dialogue and conflict resolution mechanisms in Cyprus, the Czech Republic, Latvia, Lithuania and Slovakia, Prag (workshop om dialogen mellem arbejdsmarkedets parter og tvistbilæggelsesmekanismer i Cypern, Tjekkiet, Letland, Litauen og Slovakiet)

Workshop arrangeret af instituttet. Blandt talerne var Willy Buschak, Timo Kauppinen og Christian Welz.

12.-13. december

Tripartite conference: The right of information and consultation in practice in an enlarged Europe, Warszawa (treparts-konference: informations- og høringsret i praksis i et udvidet Europa)

Konference arrangeret sammen med ILO og det polske Økonomi-, Arbejds- og Socialministerium. Blandt talerne fra instituttet var Stavroula Demetriades, David Foden og Camilla Galli da Bino.

Foregribelse af fremtiden: Det Europæiske Overvågningscenter for Forandringer

Overblik

2003 var det første fulde år, hvor Det Europæiske Overvågningscenter for Forandringer (EMCC) var i funktion. Centeret konsoliderede i årets løb sin rolle, som går ud på at fremme en positiv og proaktiv tilgang til foregribelse og håndtering af forandringer hos hovedaktørerne på det økonomiske og sociale område, og fokuserede på to hovedmål.

Som led i bestræbelserne for at etablere EMCC som en pålidelig og tilgængelig kilde til information og viden om foregribelse og styring af konsekvenserne af forandringer fik EMCC-portalens design et helt nyt design, som gjorde den mere brugervenlig og tilgængelig. Endvidere blev en lang række dokumenter og referencenkilder, herunder resultaterne af forskningen vedrørende den grafiske sektor og mediesektoren, fiskeriindustrien og de finansielle markeder, offentliggjort online. Desuden blev to vigtige informationsfaciliteter etableret, nemlig ERM (European Restructuring Monitor) og Sector Futures, to faciliteter med fremsynsaspekter.

For det andet arrangerede EMCC for at opfylde sin rolle som center for formidling af viden om foregribelse og håndtering af forandring gennem udveksling af erfaringer om god praksis fire seminarer om tværsektorielle emner. I disse seminarer deltog repræsentanter for ledelse og ansatte på virksomhedsplan samt eksperter med viden på dette område, og seminarerne lagde således grunden til EMCC's virksomhedsnetværk. To sektorielle workshopper fokuserede på resultaterne af EMCC's forskning og udviklede en fælles tilgang til scenarioopbygning i de forskellige sektorer. Rapporter indeholdende et sammendrag af disse arrangementers indhold er blevet offentliggjort på EMCC-portalens.

EMCC etablerede endvidere i 2003 foreløbige partnerskaber med andre institutioner og netværk i et forsøg på at fremme en proaktiv tilgang til forandringer i industrien og sikre en bedre udnyttelse af EMCC-ressourcerne. I denne forbindelse iværksatte EMCC en undersøgelse af handelsskolelæreres praksis for så vidt angår undervisning i håndtering af forandringer.

Overvågning af forandringer i Europa

ERM

ERM (European Restructuring Monitor) blev lanceret på EMCC-portalens i maj. ERM, der er et enestående overvågningsværktøj, giver oplysninger om omstrukturingsmeddelelser og de beskæftigelsesmæssige virkninger heraf, som ERM indhenter ved at analysere finansaviser og -tidsskrifter i de 15 EU-medlemsstater. Samtlige tilfælde af virksomhedsomstruktureringer, der involverer virksomheder med mere end 250 ansatte, og hvor mindst 10% af arbejdsstyrken vil miste arbejdet, dokumenteres i en database. Alle meddelelser om jobskabelse som følge af virksomhedsomstruktureringer medtages ligeledes i databasen. Databasen gør det lettere at udarbejde statistikker over udviklingen fordelt på lande, regioner, sektorer og omstruktureringstyper.

Det første nummer af ERM's kvartalspublikation udkom i august. Publikationen giver et overblik over de vigtigste resultater og fortolker de data, der er indsamlet gennem de seneste tre måneder. Publikationen indeholder endvidere statistikker, der gør det muligt at sammenligne omstrukturingsaktiviteterne, og som identificerer de mest berørte lande og sektorer. Hvert nummer vil indeholde en nærmere beskrivelse af udviklingen i et bestemt land eller en bestemt sektor og giver baggrundsoplysninger vedrørende to af de største omstruktureringssager i nyere tid.

Sector Futures

Dette overvågningsværktøj, der udkom for første gang i april, fokuserer på fremsynsundersøgelser over en 12-måneders periode for en række sektorer, herunder automobilektoren, tekstil- og lædersektoren, forlags- og mediesektoren, informationsteknologi, finansielle tjenester samt sundhedstjenester og sociale tjenester. Det første nummer giver et øjebliksbillede af sektoren og skitserer de tendenser og drivkræfter, der vil komme til at bestemme sektorens fremtid. Det andet nummer i serien giver en mere fortolkende og analytisk redegørelse for sektorens fremtid under hensyntagen til spørgsmålene om stigende og faldende beskæftigelse, kvalifikationer og uddannelse, arbejdstilrettelæggelse samt beskæftigelsesmønstre. Det tredje nummer fokuserer på politikområder af betydning for sektorens fremtid og giver eksempler på politikmæssige alternativer og variationer i de forskellige europæiske undersektorer og regioner. Dette nummer indeholder tillige henvisninger til vigtige politikrapporter om arbejdsmarkedsforbindelser, beskæftigelsesmønstre samt arbejdsvilkår og -praksis i sektoren. I 2003 udkom der syv numre.

EMCC-dossierer

EMCC-dossiererne har til formål at fremme anvendelsen af EMCC-databasen ved at give omfattende resuméer vedrørende et bestemt emne og ved systematisk at fremlægge et udvalg af relevant forskning og relevante data. En række links giver adgang til et bredt udvalg af relevante dokumenter og informationskilder. I 2003 blev der offentliggjort to EMCC-dossierer, ét om krisen i stålsektoren og ét om industriel omstrukturering.

Forskningsundersøgelser

Tendenser og drivkræfter for forandringer i automobilektoren og tekstil- og lædersektoren

Disse to undersøgelser indeholder en gennemgang af og data om nye tendenser og drivkræfterne for forandring i disse sektorer. Undersøgelserne omfatter ligeledes konsekvenserne heraf for konkurrenceevne, arbejdstilrettelæggelse, beskæftigelse, færdigheder og kvalifikationer samt indsamling af kvalitative oplysninger om de foranstaltninger, virksomhederne har truffet i de respektive sektorer.

Udvekslingsarrangementer

Der blev afholdt en række seminarer som en del af EMCC's virksomhedsnetværk.

13.-14. marts

Managing business internationalisation, Bruxelles (håndtering af erhvervslivets internationalisering)

I det første seminar i 2003 deltog 32 personer, og der var indlæg fra Deutsche Telekom (D), WS 2 (IRL), La Artistica Productos Quimicos (ES), If (S).

15.-16. april

Responsible management - a total approach, Lyon (ansvarlig ledelse - en samlet tilgang)

Det andet seminar blev arrangeret i samarbejde med den franske organisation Centre des Jeunes Dirigeants (CJD). CJD fremlagde resultaterne af en undersøgelse gennemført i 2002 og omfattende 400 af organisationens medlemsvirksomheder med henblik på at identificere socialt ansvarlige former for forretningspraksis i små og mellemstore virksomheder i Frankrig. Fremlæggelsen blev efterfulgt af fire casestudier: PR Agency Pohjoisranta (FIN), Amazon PR (UK), Peduzzi Bâtiment (F) og MTTM (F).

11.-12. juni

Restructuring for growth and job creation, Stockholm (omstrukturering med henblik på vækst og jobskabelse)

25 deltagere fra private virksomheder, arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer samt regeringskontorer mødtes i Stockholm, hvor de deltog i det tredje seminar i rækken for at drøfte virksomhedernes erfaringer med vækst og jobskabelse ud fra forskellige perspektiver. Også hindringer for vækst samt de interne og eksterne partnerskaber, der kræves for at støtte og opretholde vækst og jobskabelse i virksomhederne, blev drøftet. De fire gennemgåede virksomheder var: ICM Logistik (S), DINAC (F), SAMOR International Group (It) og Novo-Nordisk (Dk).

23.-24. september

Business transformation: Which management models and leadership styles? Madrid

(virksomhedsomdannelse: hvilke ledelsesmodeller og hvilken lederstil bør man vælge?)

45 personer deltog i det fjerde seminar for EMCC's virksomhedsnetværk, hvis vært var Det Økonomiske og Sociale Råd for Spanien, der er instituttets nationale forbindelsescenter i Madrid. Deltagerne, som kom fra ti medlemsstater, havde meget varierende baggrund, idet der både deltog administrerende direktører for mindre virksomheder, fagforeningsrepræsentanter, forskere og konsulenter, seniorledere og direktører for human resources i store multinationale virksomheder. Denne yderst sammensatte deltagergruppe fokuserede på temaet »lederskab og kultur i forbindelse med håndtering af forandringer«. Casestudierne omfattede Union Fenosa (SP), DVV Insurance/Dexia Finance Group (B), RATP (F) og Aircoach (IR).

Endvidere blev der afholdt to sektorspecifikke scenario-workshopper

22.-23. maj

Future stories: Using scenarios to anticipate change in the graphics and media sector, Dublin (fremtidig udvikling: anvendelse af scenarier til at foregribe forandringer i grafik- og mediesektoren)

En arbejdsgruppe holdt møde for at drøfte scenarioopbygningsteknikker i grafik- og mediesektoren. Deltagerne kom fra både den offentlige og den private sektor og fra fagforbund, som repræsenterede Spanien, Danmark, Nederlandene, Østrig, Det Forenede Kongerige, Tyskland, Belgien og Norge. Endvidere deltog repræsentanter for trykkerisektoren, som leverer tjenesteydelser til mindre virksomheder og forlagssektoren. Europa-Kommissionen var repræsenteret af GD for Erhvervs politikens enhed for træ, papir, trykkerier og forlag.

21.-22. oktober

Funding the growth of enterprises, Bruxelles (finansiering af virksomheders vækst)

Ud fra resultaterne af EMCC's undersøgelse og scenarier drøftede workshoppen den fremtidige virksomhedsfinansiering i Europa med repræsentanter for nyoprettede eller unge virksomheder. Workshoppen fokuserede på den fremtidige finansiering af nyoprettede eller unge virksomheder (jf. »I søgelyset« nedenfor).

Vigtige arrangementer

17. juni

E-P-høring, Bruxelles

Efter anmodning fra Europa-Parlamentets Udvalg om Beskæftigelse og Sociale Anliggender var EMCC medarrangør af en offentlig høring om omstrukturering. Arrangementet blev indledt af eksperter, hvorefter to omstruktureringssager blev fremlagt, herunder en virksomhedssag: Telia Sonera (svensk telekomselskab) og en regional sag: Falck (stålvirksomhed i den nordlige del af Milano).

19.-20. juni

Joint conference: »Responsible restructuring«, Dublin (ansvarlig omstrukturering)

Sammen med Centre d'Etudes de l'Emploi og Université Européenne du Travail arrangerede EMCC en fælles konference for forskere, eksperter samt økonomiske og sociale aktører fra forskellige europæiske lande. Konferencen fokuserede på, hvorledes de positive erfaringer med omstruktureringer kan udnyttes.

20.-21. november

EF/EØSU-CCIC »Industrial change in Europe: current situation, prospects and responsibilities«, Bruxelles (industrielle forandringer i Europa: den aktuelle situation, udsigterne og ansvarsfordelingen)

Formålet med den fælles konference var at samle viden om bedste praksis, vurdere udviklingsmulighederne og overveje ansvarsfordelingen mellem de forskellige aktører, der påvirkes af industrielle forandringer. Drøftelserne var centreret om tre emner: sektorielle forandringer i de fremtidige EU-medlemsstater, udviklingspartnerskaber og fremme af kompetencestyring.

24.-25. november

EMCC/GD for Erhvervs politik: Anticipating change in Europe's printing industry, Bruxelles (foregribelse af forandringer i Europas trykkeriindustri)

Formålet med denne workshop var at introducere scenarioopbygningsmetoder med udgangspunkt i Kommissionens meddelelse om status over konkurrenceevnen i EU's træ- og papirindustri [KOM(1999) 457 endelig af 5.10.1999] med henblik på at vurdere gyldigheden af de tendenser og drivkræfter, der er påpeget i meddelelsen, og drøfte spørgsmål af væsentlig betydning for trykkeriindustrien.

I søgelyset

Finansielle markeder og finansiering af virksomheder i EU: hvilken fremtid?

EMCC gennemførte i 2002 et forskningsprojekt om sandsynligheden af ændringer af den europæiske model for virksomhedsfinansiering. Der blev udarbejdet tre scenarier med henblik på at gennemgå drivkræfterne for forandringer i 1990'erne og analysere følgerne af det aktuelle pres på det finansielle system.

Workshoppen tog sigte på at tilskynde unge virksomheder til at anvende scenarierne for at foregribe forandringer og drøfte, hvorledes de kan forberede sig til de sandsynlige fremtidige forandringer i adgangen til kapital og ekstern finansiering.

Workshoppen havde over 20 deltagere, herunder direktører og ejere af nyetablerede virksomheder og veletablerede smv'er fra alle sektorer, eksperter i scenarioplanlægning, repræsentanter for finansielle institutioner, eksperter/forskere inden for udviklingen på de finansielle markeder og arbejdstager- og fagforeningsrepræsentanter fra virksomheder og brancheorganisationer; man drøftede den fremtidige virksomhedsfinansiering i Europa med repræsentanter fra nyetablerede eller unge virksomheder. Drøftelserne i workshoppen fokuserede på fremtiden:

- Er virksomhedsfinansieringen i EU ved at ændre struktur, og hvad ville følgerne heraf være?
- Er der en tendens til at gøre mere brug af kapitalmarkeder, aktier og obligationer og mindre brug af bankfinansiering? Med andre ord, er den europæiske finansieringsstruktur for virksomheder ved at bevæge sig i retning af den anglo-amerikanske model, hvor finansielle institutioner - især banker - spiller en mindre rolle inden for virksomhedsfinansiering?

- Hvilke følger ville et sådant skift have for ledelsesmetoderne i europæiske virksomheder og disses samlede resultater?
- Er det nødvendigt for virksomhederne at tilpasse sig ændrede omstændigheder, og hvorledes ville dette kunne opnås?

Workshoppen behandlede udbudssiden og gennemgik de tre scenarier, der er udviklet af London Economics. Gennemgangen fokuserede på drivkræfterne for forandringer på de finansielle markeder i 90'erne og de punkter, der i dag er under stort pres, og der blev samtidig givet baggrundsoplysninger om scenarioopbygningsteknikker. Deltagerne blev fordelt i arbejdsgrupper og fik mulighed for at reagere på scenarierne og identificere de væsentligste spørgsmål og dilemmaer i forbindelse med den fremtidige virksomhedsfinansiering i Europa.

Workshoppen undersøgte herefter, hvorledes efterspørgselssiden, dvs. virksomheder, der har brug for ekstern finansiering, kan forventes at reagere på kapitaludbydernes ændrede strategier og krav. Ekspertter udpegede de risici og muligheder, ændringer i udbudssiden kan medføre for ekspanderende nyetablerede virksomheder og smv'er.

Tværgående temaer

Som et led i forsøget på at forbedre formidlingen og udnyttelsen af resultaterne af instituttets arbejde fortsatte instituttet offentliggørelsen af institutdokumenterne om temaer, der har fået høj prioritet i programmet for perioden 2001-2004. Institutdokumenterne bygger på resultaterne af en række projekter gennemført af instituttet og er skrevet under hensyntagen til EU's aktuelle politikmål. Bestyrelsen har for hvert af de fem temaer udnævnt et rådgivende udvalg, som hjælper instituttet med at tilpasse disse produkter brugernes informationsbehov ved at rådgive om emnevalget og udformningen af dokumenterne.

Fremme af bedre beskæftigelse

Det rådgivende udvalg holdt møde i marts 2003 og drøftede her en række udkast til institutdokumenter. Blandt de mulige temaer for de institutdokumenter, der skal udarbejdes i 2004, kan nævnes fremme af bedre beskæftigelse og fleksibilitet samt fremme af bedre beskæftigelse og arbejdsmarkedsforbindelser.

Fremme af lige muligheder for mænd og kvinder

I 2003 blev der offentliggjort et institutdokument om *kvaliteten af kvinders arbejde og beskæftigelse: værktøjer til fremme af forandring*. Dokumentet behandler de vedvarende kønsforskelle på arbejdsmarkedet hvad angår beskæftigelsesgrad og arbejdstidsmønstre, kønssegregering, løn- og indkomstiligheder samt spørgsmålet om foreningen af arbejds- og familieliv. Institutts arbejde på dette område viser den gradvise udviskning af de traditionelle skel mellem leve- og arbejdsvilkår og værdien af den integrerede model, som involverer de vigtigste sociale aktører på EU-plan og nationalt plan. Det rådgivende udvalg for dette tema holdt møde den 14. februar og den 13. juni. Drøftelserne på disse møder danner grundlag for et nyt institutdokument om *Equal Opportunities in services of general interest (education, care and social services)* (lige muligheder hvad angår tjenester af almen interesse (uddannelse, pleje og sociale tjenester)), som er under udarbejdelse.

Håndtering af mangfoldigheden

Det rådgivende udvalgs andet møde om håndtering af mangfoldigheden blev afholdt den 6. juni. På dagsordenen var to potentielle institutdokumenter: *Valuing diversity, a contribution to social cohesion* (vurdering af mangfoldigheden, et bidrag til den social samhørighed) og *Managing diversity, a tool for better employment and competitiveness* (håndtering af mangfoldigheden, et middel til at forbedre beskæftigelsen og konkurrenceevnen). Det blev foreslået at samle de to dokumenter til ét, som kunne offentliggøres i 2004, og som skulle have arbejdstitlen *Building on diversity, a contribution to a better Europe* (at bygge på mangfoldigheden, et bidrag til et bedre Europa).

Fremme af social integration

Der skete fremskridt med udarbejdelsen af tre institutdokumenter. Det første: *Social inclusion: Local partnerships with civil society* (social integration: lokale partnerskaber med civilsamfundet) blev offentliggjort i december. Dokumentet fremhæver civilsamfundets strategiske og praktiske betydning for den sociale integration og beskriver partnerskabernes rolle på lokalt og regionalt plan. I dokumentet foreslås på baggrund af instituttets omfattende forskning på dette område en række retningslinjer, der kan hjælpe de politiske beslutningstagere med at styrke civilsamfundets rolle i et udvidet EU. Der blev ligeledes udarbejdet et udkast til det andet institutdokument om social integration og arbejdsmarkedets parter. Udkastet til det tredje dokument om adgangen til og kvaliteten af offentlige velfærdstjenester er under udarbejdelse.

Undersøgelse af ændringer i tidsanvendelsen

Det første institutdokument om dette emne: *Working time in Europe: trends and challenges* (arbejdstid i Europa: tendenser og problemer) er snart færdigudarbejdet, og et andet dokument om følgerne af at have et netværkssamfund 24 timer i døgnet er også under udarbejdelse. Det rådgivende udvalg behandlede disse udkast på møder den 20. marts og den 17. juni 2003.

Tværgående projekter

Virksomhedernes sociale ansvar

I 2003 ydede instituttet et konkret bidrag til debatten om virksomhedernes sociale ansvar (VSA) i form af rapporten *Towards a sustainable corporate social responsibility* (virksomhedernes sociale ansvar - mod en bæredygtigt udvikling). Rapporten var en sammenfatning af to forskellige rapporter. Den første, *Corporate social responsibility and working conditions* (virksomhedernes sociale ansvar og arbejdsvilkår), beskrev virksomhedspolitikker, hvori er integreret socialt ansvar for arbejdsvilkår og beskæftigelse. I denne rapport blev der gjort særlig meget ud af omstrukturering og anvendelse af underleverandører. I den anden rapport, *Corporate responsibility towards society: A local perspective* (virksomhedernes ansvar over for samfundet: et lokalt perspektiv), blev emnet behandlet med udgangspunkt i livskvalitet.

Virksomhedsundersøgelse om tidsanvendelse

Det meste af arbejdet med virksomhedsundersøgelsen om arbejdstid og et arbejdsliv i balance i 2003 bestod af forberedelser. Det første skridt var at bestille en rapport om tidligere virksomhedsundersøgelser, især undersøgelser af tidsspørgsmål og internationale undersøgelser. Hensigten var at studere de tidligere metoder og identificere de spørgsmål, tidspolitikker rejser. Undersøgelsen vil blive gennemført i 2004 i de nuværende EU-medlemsstater. Den vil finde sted på virksomhedsplan på grundlag af interviews med de ansvarlige for human resources og om muligt med arbejdstagerrepræsentanter.

Eksperimentelle aktiviteter

I 2001-2002 iværksatte instituttet eksperimentelle aktiviteter på områderne »migration og mobilitet« samt »vidensamfundets fremsynsaspekter«. Forsøgsprojekterne er først og fremmest innovative, eksperimentelle, udforskende og fremtidsorienterede. Begge disse projekter nærmede sig afslutningen i slutningen af 2003. Den afsluttende workshop vedrørende vidensamfundets fremsynsaspekter vil blive afholdt i midten af 2004, og til brug for projektet om migration og mobilitet er der modtaget input fra en række af instituttets indsatsområder. Resultaterne af disse projekter vil i givet fald blive integreret i de aktiviteter, der er planlagt for instituttet i det næste fireårige rullende program for 2005-2008.

Migration og mobilitet

Migrationen, såvel inden for EU som fra andre lande, har slået alle rekorder i de senere år. I en af instituttets sammenlignende undersøgelser, nemlig »Migration and industrial relations« (migration og arbejdsmarkedsforbindelser) (EIRO, maj 2003) blev emnet behandlet med udgangspunkt i arbejdsmarkedsforbindelserne. Undersøgelsen giver oplysninger om både migrationsniveau og antal migrerende arbejdstagere, undersøger disses arbejdsmarkeds- og beskæftigelsesmæssige situation og giver forslag til en række hovedpunkter, der kan indgå i regeringens politik og lovgivning på dette område. Endelig er det blevet undersøgt, hvilke synspunkter og aktiviteter arbejdsmarkedsparterne har, og i hvilken udstrækning migrationsrelaterede spørgsmål behandles i overenskomstforhandlingerne.

I november 2003 afholdt instituttet en workshop, som bidrog til debatten om mobilitet og migration til EU, især migrationens sociale og beskæftigelsesmæssige følger. Det kunne konkluderes, at arbejdstagernes frie bevægelighed i EU vil få en ny dimension efter EU's udvidelse. Resultatet af workshopens analyse var, at der ikke skal forventes en ny dramatisk stigning i migrationen og mobiliteten som følge af udvidelsen. Det er vanskeligt at forudsige, nøjagtigt hvor mange personer der vil migrere fra Østeuropa til Vesteuropa. Omfanget, den regionale fordeling og migrationsformerne skal vurderes meget forsigtigt. Hvad angår erhverv og sektorer vil især toppen og bunden af arbejdsmarkedet blive berørt, bygge- og anlægssektoren samt hotel- og restaurationsbranchen mere end andre. Det konkluderes, at en stor del af migrationen vil være midlertidig, idet der inden for en forholdsvis kort tidsramme kan forventes en forbedring af den økonomiske og sociale situation i de nye medlemsstater. Bl.a. foreslås en eventuel indførelse af et styret immigrationssystem med hovedvægten på integration og fremme af et tværkulturelt samfund, der respekterer mangfoldigheden inden for en fast ramme bestående af fælles kerneværdier.

Også instituttets livskvalitetsprojekt, hvor Europa-Kommissionens Eurobarometer-undersøgelse af kandidatlandene (foråret 2002) blev analyseret, gav ny indsigt. Et af emnerne for denne undersøgelse var migrationstendenserne i et udvidet Europa. Af svarene på en række spørgsmål om befolkningens planer om at migrere til EU fremgår det, at det er usandsynligt, at EU vil blive oversvømmet af migrerende arbejdstagere. Kun 1% af personerne i aldersgruppen 15 år og derover var »fast« besluttet på at migrere til EU15. Andelen var størst blandt de unge og bedre uddannede, men konklusionen var, at den potentielle hjerneflugt muligvis vil blive udlignet ved en »omvendt« migration, efterhånden som de tiltrædende landes økonomier vokser sig stærkere.

Vidensamfundets fremsynsaspekter

EUFORIA-projektet om det europæiske vidensamfunds fremsynsaspekter omfattede forskning, etablering af netværk samt udveksling af oplysninger og knowhow med vidensamfundseksperter, arbejdsmarkedsparter og regeringsrepræsentanter fra medlemsstaterne. Projektet skulle også sammenkædes med Europa-Kommissionens sjette europæiske forskningsprogram for 2002-2006 om fremsyn, GD for Beskæftigelse og

Sociale Anliggenders program om vidensamfundet og Lissabon-strategien, ligesom det skulle undersøges, hvorledes socialt fremsyn kan fylde hullet mellem den på Lissabon-topmødet vedtagne beskæftigelsesstrategi og det teknologiske fremsyn.

EUFORIA-projektet opfyldte alle kriterier for et eksperimentelt projekt. Det var eksperimentelt, udforskende, innovativt, udviklingsorienteret og fremtidsorienteret. Outputet fra projektet var en *Handbook on Knowledge Society Foresight* (håndbog om vidensamfundets fremsynsaspekter), en række landerapporter omhandlende vidensamfundet (Finland, Tyskland, Grækenland og Irland), en sammenfattende rapport (og en planlagt endelig sammenfatning), en Delphi-undersøgelse og et europæiske vidensamfundsbarometer. Under hele projektforsløbet blev der herudover afholdt en række møder, og det afsluttende arrangement vil med den irske regering som medarrangør finde sted i juni 2004 i form af en konference afholdt af EU-formandskabet: »Competitiveness - thinking and debating the future: shaping and aligning public policies« (konkurrenceevne - fremtiden til debat: udformning og harmonisering af de offentlige politikker). På denne konference vil resultaterne af EUFORIA-projektet blive fremlagt.

En integreret model: information og kommunikation

Til rette tid, på rette sted

Instituttet fortsatte med at indarbejde informations- og kommunikationsdimensionen i alle forskningsprojekter for at sikre en regelmæssig kommunikation med målgruppen som en del af en integreret, planlagt model. Dette indebar fremlæggelser, briefinger, taler og presseaktiviteter på europæisk og nationalt plan, herunder i de tiltrædende lande og kandidatlandene. I denne forbindelse har forbindelseskantoret i Bruxelles og de nationale forbindelsescentre spillet en vigtig rolle som formidlere.

Forum for debat

Også instituttets rolle som platform for debat blev væsentligt styrket gennem en lang række konferencer, seminarer og debatter, der blev afholdt i årets løb. Den vurdering af de større konferencer, der blev foretaget i 2002, gjorde det muligt at finde frem til nye og innovative former for interaktiv og direkte debat, som nu anvendes af instituttet ved konferencer og lignende arrangementer.

Kvalitet og konsekvens

Endvidere resulterede den konsekvente indsats for at sikre instituttets produkter den højeste kvalitet i nye typer produkter, såvel online som på tryk. Der blev gennemført en undersøgelse af webbrugerne omfattende en sagkyndig gennemgang og en afprøvning af anvendeligheden, og i 2004 vil instituttet indføre et nyt webdesign. Der blev endvidere føjet nye faciliteter til Eurofound's presserum, hvilket medførte, at der kom dobbelt så mange journalister på mailinglisten. Kvalitetskontrolprocedurerne for oversatte dokumenter blev opgraderet, og der blev udarbejdet en vurdering af instituttets oversættelsespolitik efter udvidelsen.

En tematisk tilgang

Tanken bag en mere tematisk tilgang er at gøre det muligt for instituttet at fokusere på formidlingen af forskning, analyser og resultater på ét område i en bestemt periode - med hovedvægten lagt på instituttets bidrag til integration og forandring. I 2003, der var EU's handicapår, var hovedtemaet *Diversity as a challenge for Europe* (mangfoldighed som en udfordring for Europa). *Paving the road to enlargement - exchanging experiences* (forberedelser til udvidelsen - udveksling af erfaringer) satte fokus på kampagnen for at fremlægge og formidle instituttets arbejde i de tiltrædende lande og kandidatlandene, en kampagne som vil fortsætte ind i 2004. Formidlingsaktiviteterne omfattede tillige en promovning af arbejdet i Det Europæiske Overvågningscenter for Forandringer og en undersøgelse af mulighederne for at promovere instituttets information på sektorforskningsområdet.

Bedre målretning

Instituttets forskning i den politiske beslutningsproces i EU har fået større synlighed og gennemslagskraft gennem arbejdet i forbindelseskantoret i Bruxelles. Betydningen af dette kontor blev især fremhævet ved fælles arrangementer (offentlige høringer i Europa-Parlamentet, en fælles konference med Det Økonomiske og Sociale Udvalg om industrielle forandringer) og en målretning af indsatsen for at formidle instituttets forskning og resultater til de forskellige aktører i EU's lovgivningsproces. Der dukkede henvisninger til instituttets rapporter op i beslutninger vedtaget i Europa-Parlamentet, udtalelser fra EØSU samt forskellige meddelelser og rapporter fra Europa-Kommissionen om f.eks. europæiske samarbejdsudvalg, økonomisk medbestemmelse, indvandring og beskæftigelse, industrielle forandringer samt rapporten fra European Employment Task Force, som er et af de vigtige punkter på dagsordenen for Det Europæiske Råds møde i foråret 2004. Samarbejdet mellem instituttet og de organisationer, der repræsenterer civilsamfundet og den

sektorspecifikke dialog mellem arbejdsmarkedets parter, bliver styrket, ikke mindst som følge af forbindelseskantoret i Bruxelles' aktive overvågning af disse partners politiske dagsorden.

Der blev oprettet syv nationale forbindelsescentre, som i 2003 fungerede med succes i Østrig, Belgien, Frankrig, Italien, Spanien, Sverige og Nederlandene. De nationale centres bidrag til instituttets informationsstrategi omfattede:

- Nøjagtige informationer om instituttets arbejde på det relevante sprog via internettet, e-mail eller nyhedsbreve og tidsskrifter
- Påvisning af behovene hos de største målgrupper i hvert land, hvilket førte til 3 000 nye kontakter
- Rapporter om nationale aktiviteter med tilknytning til instituttets forskningsområder, som dannede grundlag for instituttets informationsaktiviteter
- Identificering af måder, hvorpå delmålgrupper, herunder pressen, kan nås
- Organisering af nationale seminarer om relevante emner og formidling af instituttets materiale. Ca. 4 400 publikationer blev distribueret på denne måde.

Budskabsformidlere

EU-indsats

Samarbejdet på EU-plan blev udvidet. Institutet arrangerede i samarbejde med Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg to fælleskonferencer, og der blev gennemført en høring om industriel omstrukturering med Europa-Parlamentet som medarrangør. Institutet blev endvidere inviteret til en række debatter i Kommissionen og deltog i to parlamentshøringer om migration og økonomisk afhængige arbejdstagere.

Samarbejde med formandskaberne

Bestræbelserne for at fremme samarbejdet med EU's formandskaber fortsatte. Under det græske og det italienske EU-formandskab blev der arrangeret to fælleskonferencer. *Better Work - Better Life* (bedre arbejde - bedre liv) var temaet for konferencen i maj. Som et led i det italienske EU-formandskab blev der i november afholdt en fælleskonference om sygdom og integration i Reggio Calabria. Forberedelserne til det irske formandskab i 2004 begyndte med en indbydelse fra det irske formandskab til at deltage i det irske Forum for the Workplace of the Future.

Udvidelsesaspekt

Rapporten *Working conditions in acceding and candidate countries* (arbejdsvilkår i de tiltrædende lande og kandidatlandene) blev offentliggjort samtidig med afholdelsen af det første bestyrelsesmøde i oktober med deltagelse af observatører fra de nye medlemsstater. Forskellige medier fra de tiltrædende lande og Irland var også inviteret.

Ekstern gennemslagskraft

Institutet arrangerede eller var medarrangør ved 36 konferencer og seminarer og deltog i 97 eksterne arrangementer. Institutet arrangerede tillige syv større udstillinger.

Tilfredshed med webstederne

Instituttets websted, *Eurofound*, er gradvis vokset, og der blev registreret 89% flere brugerbesøg end i 2002, nemlig i alt over 1,5 millioner besøg i 2003. Endvidere udtalte ni ud af ti respondenter i brugerundersøgelsen, at de var tilfredse eller meget tilfredse med webstedets generelle kvalitet.

Brugerundersøgelsen var en del af den vurdering af *Eurofound*, der også omfattede en sagkyndig gennemgang og en afprøvning af anvendeligheden. Dette arbejde genererede værdifulde oplysninger, som vil blive udnyttet til at forbedre webstedet i de kommende år. Især blev behovet for en mere konsekvent struktur, et mere dynamisk design og bedre søgefaciliteter fremhævet. Institutet undersøgte tillige, hvorledes det bedst kunne tilbyde mere sektorspecifikke oplysninger, og nogle af forslagene vil blive gennemført i 2004.

Webstedets arbejdsvilkårdel fik et nyt design og blev til Det Europæiske Observationsorgan for Arbejdsvilkår, som vil blive officielt lanceret i februar 2004. Forberedelserne til fremlæggelsen i 2004 af arbejdsvilkårundersøgelsen og den tilhørende database er også påbegyndt.

EIROOnline, webstedet for Det Europæiske Observationsorgan for Forbindelserne på Arbejdsmarkedet, kunne ligeledes registrere en imponerende stigning i antallet af brugerbesøg i 2003, som voksede med 77% til knap to millioner. EIRO-netværket omfatter nu 26 nationale centre, herunder centre i de nye medlemsstater og Norge, samt et EU-center.

Hjemmesiden på *EMCC's webportal* fik et nyt design, som fremhæver de mange emner, det tilgængelige materiale dækker, og hyppigheden af offentliggørelserne, og European Restructuring Monitor - en kvartalsvis sammenfatning af de seneste nyheder, som også indeholder en analyse af omstruktureringerne i Europa, er nu integreret i hjemmesiden. Portalen registrerede i sit første fulde driftsår 49 459 brugerbesøg, hvilket tegner lovende.

Samtlige instituttets publikationer kan downloades gratis.

Publikationer - få mere ud af mindre

I 2003 blev der offentliggjort i alt 91 publikationer på originalsproget mod 106 i 2002. Dette tal afspejler instituttets aktuelle strategi, der går ud på at fokusere på færre trykte kvalitetsprodukter, samtidig med at der tilbydes et bredere udvalg af produkter, der kun offentliggøres online.

Integreret information

Institutet har også udviklet en mere integreret informationspakke omfattende nye websider, som samtidig med offentliggørelsen af nye forskningsresultater præsenterer et resumé af resultaterne og indeholder links til hovedrapporten. De 12 000 læsere af *Communiqué* får også herigennem oplysning om, at der er kommet en ny publikation.

Der blev indført en ny produkttype, som fremlægger forskningsresultater på ét ark med tekst på begge sider. Disse informationsblade er et brugervenligt værktøj, som gør det muligt at finde frem til yderligere oplysninger i de forskningsrapporter, der bliver offentliggjort online. Informationsbladene kan også uddeles på seminarer og udstillinger, hvis deltagere på denne måde får let adgang til informationer. Informationsbladene bliver oversat til alle officielle EU-sprog.

Den flersprogede dimension nåede nye højder med udvidelsen fra 15 til 21 officielle sprog. Institutet er forpligtet til inden for budgettets grænser at tilbyde et resumé af forskningsresultater samt alle fælles produkter på alle 21 sprog. Rapporter om de tiltrædende lande og kandidatlandene er blevet oversat til disse landes sprog.

Dette inkluderer 44 (63 inklusive oversættelser) rapporter, hvoraf 30 (50 inklusive oversættelser) alene blev offentliggjort online. 8 (13) webresuméer af enkeltrapporter og 8 informationsblade blev offentliggjort. Der blev endvidere udarbejdet ét institutdokument. Der udkom i 2003 seks numre af instituttets nyhedsbrev *Communiqué* og af *EIRObserver*. Alle rapporter, webprodukter og trykte produkter medregnet når det samlede antal op på 262 (91 originaldokumenter og 172 oversættelser).

Europæiske og nationale medier som målgruppe

Instituttets presseaktiviteter i 2003 tog sigte på at positionere instituttet som den primære europæiske kilde til viden, analyser og data til brug for nationale og europæiske journalister på det socioøkonomiske område. Et øget samarbejde med presstjenesterne i Europa-Parlamentet, Europa-Kommissionen og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg førte til regelmæssig kontakt med EU-korrespondenter i Bruxelles. Styrkelsen af samarbejdet med instituttets nationale forbindelsescentre gjorde det også lettere at skabe national debat om instituttets forskning og styrkede samtidig journalisterens kontakbase.

Overvågning af presseaktiviteten

23 EU-orienterede presseaktiviteter resulterede i ca. 150 presseudklip. Der var især tale om rapporter og kronikker i de større europæiske dagblade samt analyser og ledere i ugeblade og månedlige tidsskrifter. De 12 presseaktiviteter, der blev gennemført på nationalt plan, gav også over 50 presseudklip. Endvidere blev instituttets resultater og analyser omtalt i tv- og radorapporter. Der blev indført et nyt medieovervågningssystem, der gør det muligt at opfange artikler og rapporter i aviser, tidsskrifter, tv og radio i samtlige 25 EU-medlemsstater og tiltrædende lande.

For yderligere at lette adgangen til alle instituttets informationer blev der i Eurofound's »presserum« indført nye faciliteter som f.eks. baggrundsnotater om og citater fra hver enkelt presseaktivitet. Antallet af journalister, der ønsker at få oplysninger via e-mail om nyheder fra instituttet, blev i 2003 fordoblet til 1 600. Antallet af forespørgsler fra journalister var nogenlunde uændret i forhold til 2002, dvs. i gennemsnit én forespørgsel om dagen.

Endvidere modtog instituttets personale medietræning for at få større viden om og forståelse af journalisters behov.

Forum for fremtiden

Instituttets Forum, der blev indviet i 2002, giver mulighed for regelmæssige møder mellem socialpolitiske aktører og »tænkere«. Der afholdes et forum hvert andet år, mens der i de mellemliggende år arrangeres mindre møder. I 2003 blev der i Ljubljana, Slovenien, afholdt en ekspertdebat om arbejds- og levevilkår i 2010. Mødet havde til formål dels at levere input til instituttets næste fireårsprogram, dels at finde frem til et tema for Forummet i 2004. Diskussionen afdækkede en række emner, der kan udgøre det tematiske grundlag for det kommende Forum, som vil finde sted i Dublin i november 2004.

Formidling gennem uddannelse

Det seminar, der afsluttede en række fælles møder arrangeret af ETUCO, ETUI og instituttet, blev afholdt på instituttet den 6.-9. marts. Seminaret, som fokuserede på brugen af internettet som middel til formidling af oplysninger om arbejdsmarkedsforbindelser, markerede afslutningen på flere års samarbejde, idet instituttet fremover vil overlade seminaret til ETUCO's kyndige hænder.

I 2003 gennemførte instituttet en feasibilityundersøgelse med henblik på en række seminarer, der tager sigte på at lade nationale socialpolitiske aktører i medlemsstaterne udveksle erfaringer om europæiske socialpolitiske emner.

Mere bredt anlagte besøg

Antallet af besøg til instituttet faldt en smule i forhold til 2002, nemlig fra 69 til 66 grupper. På den anden side tilbragte de besøgende længere tid på instituttet, og der var et betydeligt antal besøg fra de tiltrædende lande og kandidatlandene. Alle interesseorganisationer og målgrupper var repræsenteret blandt de besøgende. Ca. en fjerdedel af besøgsgrupperne kom fra EU-institutioner eller ministerier, mens en tredjedel af grupperne repræsenterede arbejdsmarkedets parter og regeringer. Ca. hver tolvte besøgsgruppe repræsenterede medieerne, og hver tyvende gruppe kom fra ngo'er.

Nyt »look« til informationscenteret

Informationscenteret har til opgave at hjælpe instituttet med at producere materiale om instituttets arbejde og formidle dette til offentligheden. Med henblik herpå anskaffede centeret 500 nye publikationer dækkende alle indsatsområder, som føjer sig til den kernesamling af 120 publikationer, der er tilgængelige enten i trykt form eller online. Biblioteket er ikke alene en meget vigtig informationskilde for personalet, men spiller tillige en afgørende rolle for de besøgende. Biblioteket blev i årets løb nyindrettet, hvilket gav mere plads i biblioteksarealet og gjorde det lettere for brugerne at få adgang til de trykte og webbaserede ressourcer. Informationscenteret modtog i alt 565 forespørgsler i 2003.

Kvalitetskontrol

I 2003 blev skrivefunktionen styrket efter ansættelsen af den nye chefredaktør. Der blev oprettet en redaktionsgruppe, og hver enkelt information, der produceres, skal igennem en streng redigerings- og produktionsproces før offentliggørelsen. Den interne »arbejdsflow« er endvidere blevet forbedret efter indførelsen af et nyt webbaseret produktsporingsystem.

Kvalitetskontrolprocessen for oversættelser blev opdateret i 2003. Det blev besluttet at etablere et netværk af personer med erfaringer inden for den relevante terminologi og inden for sprogrevision for at sikre en konstant høj grad af nøjagtighed i oversættelserne. Netværket vil blive etableret i 2003.

Der blev udviklet en evalueringspakke for konferencer, som vil blive taget i anvendelse i 2004. Retningslinjerne og procedurerne for forberedelsen af konferencer blev opdateret.

I løbet af 2003 blev informations- og kommunikationsinitiativer en stadig mere integreret del af hvert enkelt forskningsprojekt og -program. I 2004 vil der blive indført en endnu mere integreret tematisk kommunikationsmodel som et led i de konstante bestræbelser for at gøre instituttet mere synligt for målgrupperne.

Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene

Årsberetning for 2003

2004 – 38 s. – 21 x 29,7 cm